

WELZIJNSZORG & ZINGEVING

een christelijk perspectief

jaargang 2005 • nr 1

ZIN IN ZORG

HULPVERLENERS GETUIGEN

*Een spirituele zoektocht
met kardinaal Godfried Danneels
en Dr. Dirk De Wachter*

SEMESTRIEL
TIJDSCHRIFT
VAN HET S.A.W.

Studie- en actiecentrum voor
Maatschappelijke Welzijnszorg v.z.w

Het tijdschrift voor Welzijnszorg en Christelijke zingeving is een tijdschrift dat wordt uitgegeven door het Studie- en actiecentrum voor Maatschappelijke Welzijnszorg v.z.w. (S.A.W.), Moorkensplein 14, 2140 Borgerhout.

Het tijdschrift verschijnt per semester.

Abonnement: 10 Euro

Los nummer: 3 Euro

P.R. 000-0024108-52

Elke auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn bijdrage. Ingenomen standpunten binden alleen de auteur en vertolken niet noodzakelijk de mening van de redactie.

Een hele of gedeeltelijke overname uit dit tijdschrift mag enkel gebeuren na raadpleging van de redactie en mits uitdrukkelijke bronnenvermelding.

Het abonnement loopt van 1 januari tot 31 december. Het wordt automatisch verlengd tenzij het vóór 1 december schriftelijk wordt opgezegd.

WERKGROEP:

Eric Coene
Jean Horckmans
Jan Jans
Paul Ooms
Marcel Pira
Pieter Roosen
Karel Staes
Paul Stappaerts
Hugo Vanheeswijck
Johan Van der Vloet
Wim Van Dessel

WERKTEN MEE AAN DIT NUMMER:

Eric Coene
Myriam De Keyser
Wouter Demerre
Carine Devogelaere
Paul Ooms
Marcel Pira (redacteur)
Karel Staes
Dieter Van Belle
Johan Van der Vloet
Katrien Van de Weghe
Manu Verhulst
Luc Versteylen

BRIEFWISSELING:

Verantwoordelijke uitgever:

Paul Ooms
Gen. Slingenerlaan 39
2100 Deurne
Tel: 03/325.04.40
Fax: 03/326.85.31

Vormgeving & layout: Pen bvba

Hulpverleners getuigen

Zin in zorg! door *Myrjam De Keyser*, arts en pastoraal werkster

De kinderen van Beslan. door *Marcel Pira*, schrijver en dichter

Vragen in verband met zingeving in je werk. door *Katrien Van de Weghe*, germaniste

Bevraging Studie- en Actiecentrum voor Maatschappelijke Welzijnszorg. door *Dieter Van Belle*, lic. godsdienstwetenschappen/theoloog

Horen, zien en dieper zien. door *Carine Devogelaere*, schoolarts/religieuze

Zin in mijn werk. door *Wouter Demerre*, huisarts

Alleen maar helpen helpt niet: Van visie naar visioen. door *Karel Staes*, priester/actief in de 4^e wereld

Bekleed u met de nieuwe mens. door *Manu Verhulst*, priester

Met oude waarden naar een nieuwe tijd? door *Luc Versteylen*, priester op rust

Zin in zorg

een spirituele zoektocht

Gast sprekers: **Kardinaal Godfried Daneels
& dr. Dirk De Wachter**

Studienamiddag: ZATERDAG 12 MAART 2005

Auditorium Provinciehuis - Koningin Elisabethlei 22 - Antwerpen

Welkom door prof. dr. Johan Van der Vloet (moderator)

Godfried Kardinaal Daneels:

Op zoek naar bronnen van spiritualiteit in het welzijnswerk.

dr. Dirk De Wachter (psychiater-psychotherapeut UC Kortenberg).

ZIN: vergeten noodzaak.

Panelgesprek met:

Jessy Leijer (arts in gehandicaptenzorg).

Filip Zutterman (pastoraal ziekenhuiswerker).

Karel Staes (actief in de 4de wereld).

Beste lezer,

Je stampt een open deur in als je zegt dat mensen het vandaag niet gemakkelijk hebben om zin en betekenis te geven aan hun leven. Onze jachtige maatschappij zorgt er voor dat we die vragen een tijdje kunnen onderstoppen of bedelven, maar dat maakt dat de vraag in alle hevigheid de kop opsteekt wanneer het mis gaat in ons leven.

Nogal wat mensen belanden vandaag in een crisis die ze zelf niet te boven komen en waar ze hulp voor zoeken. Anderen krijgen te maken met lichamelijke calamiteiten en belanden in het ziekenhuis, geconfronteerd met hun eigen kwetsbaarheid. Ieder van ons kent talloze situaties waarin mensen zich soms haast wanhopig richten tot een hulpverlener: arts, verpleger, therapeut, psychiater, pastor, sociaal werker....

Onze maatschappij heeft een relatief dicht net van hulpverlening opgebouwd en mogelijk gemaakt. Nergens in de geschiedenis vinden we zulk een technisch en financieel potentieel voor hulpverlening als vandaag, hoewel er natuurlijk nog wel onevenredige verdelingen en tekorten blijven.

In dit alles blijft de hulpverlener echter dé centrale plaats innemen. Hij of zij staat in het brandpunt van de zorg. Die hulpverlener heeft recht op waardering, op een goed statuut en doenbare werkschema's. Maar er is nog een fundamenteelere vraag: *hoe geeft de hulpverlener zelf zin aan zijn werk?*

Die vraag is zeker relevant. In een beroemde zin uit het evangelie zegt Jezus dat "de mens niet van brood alleen leeft". De hulpverlener heeft een mooie, maar tegelijk ook zeer belastende taak. Ze worden geconfronteerd met tegenstrijdige gevoelens van patiënten en cliënten: dankbaarheid en openheid, maar ook angst en zelfs agressie. Ze zijn getuige van de hoop en wanhoop van mensen om hen heen, ze staan vlak bij de kwetsbaarheid van de mens zelf. Daarom moet ze voor zichzelf "vaste grond" zoeken, een bron van waaruit ze kunnen leven en die hen de ervaringen van breekbaarheid en nabijheid kan helpen plaatsen.

Deze overweging bracht de redactie op het idee, om mensen uit de hulpverlening te vragen hoe zij zin en betekenis geven aan hun werk. We stelden aan ieder van hen vijf vragen, die ze op hun eigen manier beantwoordden.

Hieruit is een rijkdom van ervaringen en vaak ontroerende beschouwingen ontstaan, die we U met dankbaarheid voorleggen. We hopen dat de lezer er voor zijn eigen praktijk uit kan putten, en dat het in ieder geval zijn eigen zoektocht kan helpen verder zetten.

Prof. Dr. J. Van der Vloet

Projectleider in opdracht van de Raad van Bestuur van SAW

Zin in Zorg

Myrjam De Keyser, oogarts (doctor in de genees-, heel- en verloskunde, specialisatie oogheelkunde aan de Universiteit van Antwerpen). Ik ben part-time werkzaam als oogarts in een privaat praktijk met vier andere oogartsen in Berchem. Mijn subspecialisatie is de medische retina. Ik ben ondertussen 42 jaar (geboren 10.12.1962), heb een echtgenoot radioloog en kinderen van 8, 12 en 14 jaar oud.

De gemiddelde leeftijd van mijn patiënten is 75 jaar. Dat heeft met mijn subspecialisatie te maken; bij mij komen vooral diabetici en patiënten met leeftijdsgebonden retinale aftakelingen. Dat heeft als gevolg dat mensen meestal met dé grote zinvraag naar mij toekomen: 'Hoe kunnen we een liefhebbende, almachtige God en het lijden met elkaar in overeenstemming brengen?' Of voor niet gelovigen: 'Is dit nu wat ik na een zwaar, lang, goed, braaf, hard-werkend leven verdiend heb?'

En lijden is er altijd, onder verschillende vormen. Vaak is er lijden door de ouderdom; mensen kunnen steeds minder zichzelf behelpen, vallen alleen, worden sukkelachtig. Oud worden is niet leuk. Vitale functies stotteren, partners ontvallen hen, kinderen en kleinkinderen nemen soms niet zoveel zorg op zich zoals de oudere wel zou willen. Dan duikt de vraag op: 'Wat nu? Ik die altijd zo geloofd heb, er de moed heb in gehouden... het lukt niet meer. Waar is die God nu, waar ik mij zo voor ingezet heb? Heb ik zo mijn best gedaan voor *dit*? Depressies loeren bij het ouder worden sowieso om het hoekje. Niet (goed meer) kunnen zien wordt door veel mensen als de absolute doodslag ervaren; 'als ik dat ook al niet meer kan, heeft het leven geen zin meer'. Daar zit natuurlijk wel iets in; als je zelfs niet meer van in je zetel tv kan zien of je eigen potje koken, niet alleen op straat kan en iemand je moet helpen je kleren te kiezen, treedt een grote afhankelijkheid op.

Terwijl ouder worden een proces van loslaten is, van steeds weer dingen die vroeger wel konden, nu niet meer kunnen, is het verlies van de ogen een extra zware dobber. Het vraagt tijd en veel geduld om die nieuwe levenssituatie onder ogen te zien en een nieuw evenwicht te vinden tegenover de zin van het leven. Ik sta meestal bewonderend te kijken, hoe mensen toch terug op hun pootjes terecht komen, zelfs de patiënten die ik jarenlang depressief heb geweten. Het zelf-herstellend vermogen van mensen mag niet onderschat worden.

Als arts probeer ik dan ook naast mijn patiënten te blijven staan in die tussenperiode van onzekerheid en verdriet. Zoveel mogelijk leg ik hen uit wat de toestand voor hen betekent en zal betekenen; wat ze mogen verwachten en wat niet. Dat stelt veel mensen al gerust, de onwetendheid is erger dan de ergste diagnose. En tenslotte zijn oogaandoeningen zeer zelden levensbedreigend.

Daarnaast dien ik vaak de wanhoop en boosheid van mijn mensen te incasseren. Vooral bij plots gezichtsverlies is er paniek, overslaand in agressie. Bij kleine bloedingen die plots een groot deel van het zicht doen wegvallen, worden mensen en vooral de familieleden die de plotse afhankelijkheid moeten opvangen, vaak zeer agressief.

Ze verwachten dat de aandoening, die uit een heldere lucht als een mokerslag aankwam, ook snel door mij zal opgelost worden. Mijn onmogelijkheid om dat te doen, is voor hen moeilijk om te aanvaarden. Zelf heb ik er ook mee moeten leren leven, voor mijn patiënten is het een extra onverwachte tegenvaller. Rustig blijven, veel uitleg geven, goed begeleiden is het enige dat ik hen kan aanbieden en dat helpt meestal wel. Hun paniek raakt me, maar de ervaring heeft geleerd, dat mensen na enkele maanden zelf altijd een lichtpuntje gaan ontwaren. Zo van 'als mijn ander oog maar goed blijft, is het al goed' of 'zolang ik nog een beetje naar de radio kan luisteren, ben ik content'. En stilaan leren ze leven en berusten patiënten en hun gezinsleden in de nieuwe toestand. Indien ik maar lang genoeg naast hen bleef staan en mij door hun eerste uitvallen van boosheid niet heb laten weggagen.

Natuurlijk roepen vragen van mijn patiënten er ook bij mij op en brengt dit allerlei in beweging. Het is fijn om mensen met een bril, een prisma, een oogdruppel verder te kunnen helpen. Het is fijn om oplossingen aan te bieden. Maar zoals elke arts, bots ook ik op de grenzen van mijn kennis, Ik heb moeten leren leven met de onmacht om bepaalde ziekte toestanden op te lossen. Er zijn sommige netvlies aantastingen, vooral door diabetes, die ik diagnoseer, goed behandel en die onder mijn handen toch verder achteruit gaan. Frustrerend is dat, rotvervelend. Ik had toch alles volgens de boekjes en mijn beste ervaring gedaan. Maar het lichaam heeft zijn eigen wetmatigheden en ik ben God de Vader niet. Mijn mogelijkheden als arts zijn beperkt. Dat werkt enige bescheidenheid in de hand.

Anderzijds heb ik genoeg levenservaring om mensen in hun onmacht en radeloosheid op te vangen. Er zijn en luisteren kan al veel betekenen en er zijn momenteel zo weinig luisterende oren.

Zoveel mensen hebben zorgen en verdriet; het leven loopt nu eenmaal niet over rozen. Niemands leven verloopt zonder problemen. Het vergelijken met anderen kan een gunstig effect hebben op de eigen draagkracht en Belgen zijn daar erg goed in. Het merendeel van mijn patiënten troost zichzelf met de woorden 'er zijn er anderen die het nog veel slechter hebben dan ik'. Dat vind ik best knap.

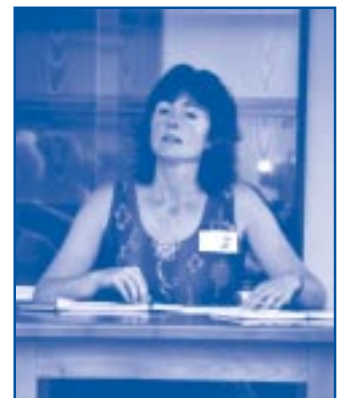
Het is ook mijn gewoonte om tegen patiënten die minder goed kunnen relativiseren te zeggen dat er niemand, maar dan ook niemand een probleemloos leven heeft. De ene heeft financiële problemen, de andere familiale, anderen sukkelen met hun gezondheid of verliezen een kind, maar we hebben allemaal ons kruis te dragen. Mensen voelen wel dat ik weet wat ik zeg en het geen holle klap is.

Bij mijn oude patiëntengroep kan ik niet spreken van verlies aan zingevend vermogen. Ze spreken vrijelijk over geloof en leven en komen vaak met hun vragen daaromtrent naar mij.

Misschien ben ik als oogarts minder bedreigend voor het bespreken van zorgen, omdat ze me toch niet zo vaak zien. Zelfs mijn meest trouwe patiënten komen toch maar 2-3 keer per jaar bij mij. Anderzijds weten ze ook wie ik ben en waarvoor ik sta. Met mijn gezin woon ik naast een karmelklooster om regelmatig tijd te kunnen maken voor gebed. Dat heeft in alle kranten gestaan. Dat ik een wekelijkse bezinningsrubriek schrijf in een veel gelezen krant van de stad en in tijdschriften die bij mij in de wachtzaal liggen, weten mijn mensen ook. Ze weten dus wel dat ik geloof. Regelmatig hebben we dan ook echte religieuze gesprekken, waarbij de meer progressieve gelovigen eens komen toetsen hoe ik over bepaalde dingen denk. Oma's en opa's vragen vaak hoe om te gaan met de nieuwe generaties die alle waarden lijken verloren te zijn. Ik kom dan altijd op voor de jongeren, vertel over mijn ervaringen met hen op de 'familiedagen' die ik ook mee begeleid en pleit vooral voor het anders zijn van hun geloof tegenover het geloof van de nu-grootouders en overgrootouders. Het feit dat ik in het leven sta, kinderen heb en professioneel bezig ben, geeft een zekere kracht aan mijn gelovig spreken. Het komt niet van op een kathedraal, is niet veraf, maar maakt gewoon deel uit van het leven. Mensen voelen dat en kunnen het waarderen. Zelf put ik mijn kracht uit het inwendig gebed en het breviergebed, met af en toe een stiltedag gedurende het jaar. Wij wonen naast een karmelietessenklooster als 'geassocieerden' en mogen dus het breviergebed mee volgen in het koor van de slotzusters. Mijn man en ik doen dat met grote regelmaat sinds vijf jaar. Om de twee weken brengen we een voormiddag door met de zusters, waarbij een boek van één van hun heiligen besproken wordt en we aansluitend samen bidden. Dat heeft voor ons veel veranderd als mens, als gelovige en waarschijnlijk ook als arts. Het gebed schept eenheid in de soms drukke bezigheden van een gezin met twee werkende ouders en drie kinderen. Het geeft ook de mogelijkheid om te relativeren en bij te tanken.

Voor mij is goede lectuur ook zeer belangrijk. Ik lees veel: dan weer de werken van Teresa van Avila, dan weer werken van Anselm Grün of andere zinvolle schrijvers. De combinatie van een biddend en schrijvend leven met een professionele activiteit, lijkt mij in deze tijd wenselijk om niet wereldvreemd tegenover mensen te staan. Onze levenskeuze heeft mij daartoe de kans geboden en daar ben ik blij om.

Myrjam De Keyser

De kinderen van Beslan

*De schaamtegrens voorbij:
aronskelken van Beslans kinderen
met zuiver bloed gevuld
op hun veld van kreten.
Zó sterven ze naakt
in een kleed van angst.*

*Woorden aan flarden geschoten
met het zaad van kalasjnikovs
vinden geen onderdak
in onze verlamrende verbijstering.*

Er is geen waarom, geen waarvoor.

*In onze veilige tabernakels
heelt balsem van Bach en Mozart
onze grauwe huid vol doornen.*

*Maar hun nestwolken uit arendsdrömen
regenen bittere tranen
op hun nodeloos graf.*

*Heilige kinderen van Beslan,
orate pro nobis.*

Marcel Pira

Uit: 'Gestorven bloed' (2004)

*Voorgedragen in de crypte van de IJzertoren
Diksmuide, 11 november 2004*

Vragen in verband met zingeving in je werk

De Sint.-Egidiusgemeenschap heeft werkingen voor verschillende doelgroepen, waaronder kinderen en jongeren uit kansarme buurten, daklozen, bejaarden en vreemdelingen. Ik probeer een antwoord te geven op uw vragen over zingeving voor deze verschillende doelgroepen. Persoonlijk heb ik het meest voeling met bejaarden.

1. Welke zinvragen stellen mensen?

Afhankelijk van hun leeftijd en leefomstandigheden stellen mensen andere zinvragen.

In onze kinderwerking wordt veel aandacht besteed aan thema's als oorlog en vrede, multicultureel samenleven, geweld in de samenleving enz. De zinvragen van de *kinderen* hebben dan ook hierop betrekking, alsook op hun eigen vaak problematische situatie. Het gaat dan om vragen naar het waarom van armoede, familiale problemen, schoolse problemen. Ook leven bij deze kinderen en jongeren geloofsvragen.

De *bejaarden* stellen vooral vragen betreffende ziek zijn, afhankelijk worden van anderen en natuurlijk het levenseinde en het leven na de dood. Ook vragen omtrent schuld en vergeving, naar aanleiding van de vele dingen die ze hebben meegemaakt gedurende een lang leven, komen bij het ouder worden naar boven.

Zinvragen waarmee wij bij de *daklozen* te maken hebben, gaan vaak over het waarom van lijden, armoede, onrechtvaardigheid. Velen van hen hebben een problematisch leven, waarin ook vragen naar schuld en vergeving naar boven komen. Dit leidt ook tot de vraag of er wel een God bestaat voor hen. Aangezien velen zelf in slechte gezondheid verkeren en ook vaak te maken hebben met het vroegtijdige, soms mensonwaardige, overlijden van lotgenoten, stellen ze zich ook vragen betreffende het levenseinde en het leven na de dood.

De *vreemdelingen* waarmee we in onze werking te maken hebben, zijn vaak *vluchtelingen*. Ze stellen zich vragen betreffende hun eigen identiteit, of ze welkom zijn en waar ze thuis horen. Hun situatie is vaak heel onzeker, zodat ook hier vragen naar het waarom van hun moeilijkheden opduiken. Vaak hebben ze ook het trauma van de schrik te verwerken van een levensbedreigende situatie die ze hebben meegemaakt, of zijn ze vrienden of familie verloren. Hierbij duiken veel vragen op naar het waarom van oorlog en geweld.

2. Hoe probeert U daarmee om te gaan?

In onze werking proberen wij in de eerste plaats een luisterend oor te zijn voor de mensen. Als christenen vellen wij geen oordeel over de situatie waarin iemand zich bevindt. Een oudere die helemaal alleen is achtergebleven, een kind dat zich in moeilijkheden gewerkt heeft, iemand die door een scheiding van de maatschappelijke ladder is afgeleden... Geen van allen is geholpen met het stellen van een schuldvraag. Wij luisteren naar de mensen en proberen samen concrete oplossingen te vinden voor hun problemen. Of hen te helpen een plaats te geven aan de zinvragen die ze zich stellen. We krijgen bijvoorbeeld te maken met jonge drugsverslaafden die sterven van een overdosis. Vaak blijft de familie achter met grote schuldgevoelens of machteloosheid. Wij kunnen die niet wegnemen, maar we helpen hen wel om de overledene een waardig afscheid te geven. Ouderen die zich vragen stellen over de dood, of over de last van oud te zijn, proberen wij vanuit ons eigen geloof te bemoedigen.

3. Raken deze vragen de manier waarop U zelf betekenis geeft aan uw leven? Hoe gaat u met die spanning om?

De contacten met de mensen en hun zinvragen helpen mij onmiskenbaar om zelf met zingeving om te gaan. Wat mij het meest treft, zijn de vragen over ziekte, lijden en sterven bij de bejaarden. De gesprekken met hen over deze thema's, zijn een aanzet om er zelf verder over na te denken en helpen mij bijvoorbeeld om op een andere manier om te gaan met lijden. Het groeiend besef dat lijden en dood hij het leven horen, een besef dat mij vooral in de vriendschap met de ouderen duidelijker is geworden, heeft van mij een evenwichtiger mens gemaakt.

4. Denkt u dat het zingevend vermogen van mensen is afgenomen? Zo ja, waaraan wijdt U dat?

Zingevend vermogen moet ontwikkeld en gevoed worden. Ik denk niet dat het zingevend vermogen van mensen op zich is afgenomen, maar het kan wel verstikt worden door de haast en het consumisme van de tijd waarin we leven. Zinvragen blijven echter sluimerend aanwezig en worden wakker zodra zich iets ingrijpend voordoet in het leven van mensen. Het gebeurt dikwijls dat mensen zich tot dan toe weinig met zinvragen hebben bezig gehouden, en dan kunnen de klappen die het leven uitdeelt, heel hard aankomen. De mensen van onze doelgroepen komen vaak net op zo'n moment bij ons terecht.

5. Welke zijn de bronnen die U opzoekt om zin te geven aan uw dagelijkse werk?

Het gemeenschappelijk avondgebed van Sant'Egidio, waar elke avond de Schrift wordt voorgelezen en uitgelegd.

Mijn persoonlijk gebed.

Gesprekken met vrienden die net zoals ik met de zinvragen van anderen worden geconfronteerd.

Vergaderingen met leden van Sant'Egidio waarin het thema zingeving een belangrijke plaats inneemt.

*Katrien Van de Weghe
Germaanse filologie
Werkzaam als vrijwilliger in de
Sint-Egidiusgemeenschap
38 jaar
Gehuwd, geen kinderen*

Bevraging Studie- en Actiecentrum voor Maatschappelijke Welzijnszorg

1. en 2. Welke zinvragen stellen mensen u in uw werk? Hoe probeert u daarmee om te gaan?

Vanuit de diocesane dienst voor jeugdpastoraal ben ik onder andere werkzaam voor de studentenpastoraal in de stad Gent. Vanuit deze context wil ik graag een paar gedachten formuleren rond 'zingeving in mijn werk'.

Gent is een stad waar om en bij de 18.000 jonge mensen studeren. Ongeveer de helft aan de universiteit, die een pluralistische instelling is, en de andere helft aan de verschillende hogescholen. De plaats die onze studenten pastorale werking in dit milieu inneemt is zeer bescheiden en verre van 'structureel', zo is er geen vrijstelling of subsidie vanuit de onderwijsinstellingen. Eigenlijk bevinden we ons hier in een positie die in de toekomst wellicht de positie zal zijn van de kerk in West-Europa, voor zover nog niet het geval: weinig impact van bovenuit, geen privileges of structuren, maar (hopelijk) een eenvoudige aanwezigheid in de orde van het teken of het sacrament. Dit vraagt herbronning en een bewust bezig zijn met de vraag naar onze roeping als kerk, christen, en mens.

Een van de stappen was de oprichting van een studentenvereniging: StudentenPastoraal Gent(GPS). Ze wordt gedragen door een tiental jongeren die studeren aan verschillende hogescholen en aan de universiteit en die een presidium vormen met ondersteuning vanuit de dienst jeugdpastoraal. Ze kennen elkaar via jeugdpastorale initiatieven als jongerenpelgrimages en vooral vanuit hun wekelijks samenkomen in het Gentse Seminariehuis met een vijftigtal anderen voor viering en ontmoeting. Zo een groep van vierende, biddende, delende en geëngageerde gelovigen blijkt een noodzakelijke humus voor verdere inzet en ontwikkeling van initiatieven. Een gemeenschap draagt en geeft inspiratie en is uiteindelijk het criterium voor de geloofwaardigheid en relevantie van pastoraal werk. Dit is kerk, *communio* die *communio* voortbrengt, teken van heil, hoe klein of menselijk ook.

Studentenpastoraal Gent is opgenomen in een van de universiteitsconventen van de Universiteit Gent waardoor de bekendmaking van wat we doen enigszins vlotter kan verlopen. Maar het blijft een vereniging naast de andere, met een deel van de koek dat even groot is als dat van de anderen. Nog eens: deze positie is confronterend en dus leerrijk. Tot voor kort was de kerk het deeg, nu moet ze (terug) gist leren zijn.

Bij het ontwikkelen van verschillende initiatieven (een ludieke startactiviteit, een filmavond, een debat, een sociaal project in Burkina Faso, een abdijweekend, een zangavond, blokdagen...) gaat trouwens veel tijd uit naar de bekendmaking of 'promotie'. Deze op het eerste zicht door en door praktische kwestie komt altijd opnieuw neer op een denkoefening.

Bij de redactie van drukwerk duikt immers de vraag op naar het profiel. We willen onthaland en gastvrij zijn. Dat betekent enerzijds ruimte scheppen voor wie mensen zijn en wat hen bezighoudt, anderzijds laten zien wat je zelf waardevol vindt, waar jij als (studerende) christen van leeft.

Niet de perfecte opruimer is een goede gastheer, maar hij die met respect en tact voor de gast toch voldoende van zichzelf kan laten zien.

Het is een niet zo eenvoudig evenwicht, aantrekkelijk willen overkomen en toch steevast kiezen voor het hoopvolle perspectief van waaruit je eens vertrokken bent.

Zoals het de roeping is van de kerk dienst te zijn aan de wereld, zo willen we ook voor studenten een bemoedigende wegwijzer zijn in deze studentenstad. Op het eerste zicht zijn wij niet 'nodig'. De onderwijsinstellingen en de stad met al wat die aan infrastructuur, voorzieningen, diensten en ontspanningsmogelijkheden met zich meebrengen, slagen erin om vele belangrijke verworvenheden in overvloed aan te bieden: kennis, ontspanning, professionele hulp... Toch zijn er ook plaatsen nodig waar men 'onderdak voor de ziel' vindt en waar de zogenaamde waaromvragen niet onthaald worden op hoongelach of goedkoop nihilisme. Die willen we graag aanbieden.

Natuurlijk kan men doen alsof studerende twintigers niet met de 'zin van het leven' bezig zijn. Dan herleidt men hen tot een soort grote kinderen die zich even mogen onttrekken aan het echte leven terwijl ze zich opmaken voor een baan en men hen voldoende marktwaarde verschaft. Of men kan hun zoeken beschouwen als een luxeprobleem dat enkel binnenskamers, in de privé-sfeer dus, aan het licht hoort te komen. In beide gevallen gaat het om een deficit van het mensbeeld. De kwestie is hier al lang niet meer of hoofddoeken en kruisbeelden-aan-de-muren kunnen, wel of de mens mag reiken naar wat/wie hem overstijgt.

Bovendien worden tijdens en vooral vlak na de studies belangrijke keuzes gemaakt. Gaat men een relatie aan, zo ja wat voor een? Welke job? Waar en hoe gaan wonen? Hoe omgaan met geld? Hoe het leven inrichten? Deze vragen hebben uiteindelijk te maken met zin. Men zou zich kunnen afvragen of het almaar langer studeren (een tweede of derde diploma) in vele gevallen geen teken aan de wand is. Iemand noemde de stuurloosheid in deze en het onvermogen om grote keuzes te maken 'kiespijn'. Is deze kiespijn geen symptoom van een gebrek aan perspectief?

Onderzoek wijst uit dat vele jonge mensen vandaag (weer) vatbaar zijn voor religie en het spirituele. Het fascineert me zonder me noodzakelijk optimistisch te stemmen.

De nieuw gedetecteerde spirituele noden –intussen al uitvoerig bespeeld door de commercie- zijn niet noodzakelijk een springplank naar christelijk geloof, naar het zich bekennen tot een persoonlijke God die werkzaam is in de geschiedenis en die met mensen op weg gaat. De compatibiliteit tussen deze noden en een aantal nieuwe religieuze stromingen als New Age, esoterie en astrologie is ongetwijfeld veel groter. Zelf ben ik nogal sceptisch over de antwoorden die men op de digitale ‘reli-markt’ meent te kunnen verkopen aan hedendaagse zinzoekers. In wezen zijn het geen antwoorden omdat de mens er ondanks schijnbaar transcendentie uitwegen tragisch genoeg weer terugvalt op zichzelf.

Weer moet hij zin-gever zijn, weer moet hij zichzelf realiseren. Maar dat kan hij niet *ex nihilo*. Zijn roep om ten diepste aanvaard te zijn wordt goedkoop weggemoffeld tussen allerlei exotismen en doe-het-zelf-therapieën.

De werkelijke uitdaging voor de kerk is hier gelegen in herbronning en dialoog metterdaad (dus niet enkel verbaal) over wat wij eigenlijk geloven. Eerst moeten wij natuurlijk wel zelf het evangelie herontdekken eer we kunnen verstaan hoe het een fundamenteel bevrijdend Woord van aanvaarding is voor mensen van deze tijd.

Het komt me voor dat bij de jongeren die ik mag ontmoeten zingeingsvragen slechts zelden expliciet gesteld worden. Impliciet zijn ze aan de orde in de worsteling met (levens)keuzes (zie boven) en in het feit dat velen zich trachten te ont-worstelen aan een soort eenzaamheid. Eenzaamheid die door intens gebruik van communicatiemiddelen niet verdwijnt. Een deel van de jongeren die we bereiken, zijn sociaal, maar ook existentieel eenzaam. Kwetsuren hebben hen soms verweesd en hun grootste vraag is gewoon iemand te mogen zijn voor anderen, bemind te worden. De plaats waar zij ‘onderdak voor hun ziel’ zoeken, wordt dan *de facto* hun vriendengroep. Dat is een troef, al is een mogelijke keerzijde *cocooning* die niet beantwoordt aan wat *communio* is.

3. Raken deze vragen de manier waarop u zelf betekenis geeft aan uw leven? Hoe gaat u met die spanning om?

Zeker en vast raakt dit alles de manier waarop ikzelf in het leven sta. Doorleefd geloof bij sommige jongeren confronteert mij met mijn eigen ongelof, desinteresse bij anderen confronteert mij met mijn eigen geloof. Het feit dat ik voor ‘de kerk’ werk en dat mijn baan alles met pastoraal en christelijke vorming te maken heeft, maakt mij in sommige middens niet bepaald toegankelijk of zonder meer acceptabel, zeker als men merkt dat het over veel meer gaat dan een beroep. Het hazenpad kan dan lonken.

Constante bevinding is toch ook deze: Ik ben evenzeer een kind van deze laatmoderne cultuur. Daarom voel ik scherp genoeg aan hoe ongehoord en dwars het bijbelse godsgeloof is. Daarom besef ik hoe irrelevant dit geloof lijkt ten opzichte van wat men vandaag waardevol acht en waarom dus vele andere antwoorden op zingeingsvragen beter van de hand gaan. Van binnen- en van buitenuit word ik dus allereerst uitgedaagd om zelf altijd opnieuw te leren geloven. Voorwaar geen evidentie...maar ik denk dat het de eerlijkste weg is.

4. Denkt u dat het zingevend vermogen van mensen is afgenomen? Zo ja, waaraan wijdt u dat?

Er is bij jongeren nu ongetwijfeld meer tijd, luxe en ruimte om te experimenteren met 'zingeving' dan vroeger. Er is zelfs een heuse zingevingsindustrie, die des te subtieler is omdat ze buiten het circuit van de traditionele instituten floreert. Maar wat zegt dit over 'het zingevend vermogen' van mensen? Misschien moet ik het zo stellen: honger en dorst naar zin zullen altijd blijven bestaan. De mens is nu eenmaal mens. Het vermogen om zin te geven vloeit echter voort uit het vermogen om zin te vernemen, te ontvangen: iets wat ons als 'moderneren' blijkbaar minder goed ligt. Zonder zinvinding wordt zingeving echter zelfconstructie en gaat de mens op lange termijn lijden aan wat Marc Desmet s.J. in het spoor van de Franse socioloog A. Ehrenberg het 'cvs van de zelfbeschikking' noemt. Dit put mensen inderdaad uit. Op de reli-markt speelt men daar al te graag op in.

Maar nog eens: uiteindelijk wordt ons zingevend vermogen gevoed door het besef dat men zichzelf ontvangt, dat men afhankelijk is van wat men zelf niet in handen heeft.

5. Welke zijn de bronnen die u opzoekt om zin te geven aan uw dagelijkse werk ?

Bij een concrete geloofsgemeenschap, in mijn geval een parochie. Bij mensen die ik daar ontmoet en die mij vanuit grote inzet en geloof inspireren en bemoedigen. In liturgie. Bij sterke ervaringen tijdens 'het werk' (bijvoorbeeld een pelgrimstocht met jongeren). Stilaan moet ik gaan bekennen dat doorheen dit alles, los van mijn initiatief (gelukkig...), een Bron *mij* voortdurend opzoekt.

Dieter Van Belle

*Dieter van Belle
Lic. godsdienstwetenschappen
Lic. theologie
Deeltijds medewerker dienst
jeugdpastoraal
(vnl. studentenpastoraal)
en deeltijds medewerker op de
vormingsdienst van het bisdom
Gent
29 jaar
Gehuwd noch kinderen*

Horen, zien en dieper zien

Bijna 25 jaar werk ik als schoolarts, eerst in het medisch schooltoezicht en nu in een centrum voor leerlingbegeleiding (CLB). In al die jaren was ik vooral bezig met leerlingen uit het secundair onderwijs en met hogeschoolstudenten. Sinds de overgang naar CLB-werking is er heel wat veranderd in onze contacten met de leerlingen. De medische consulten in het hoger onderwijs werden afgeschaft. De onderzoeken in het secundair werden beperkt tot het eerste en het derde jaar. Dat betekent concreet dat ik nu voornamelijk te maken heb met jongeren van 12 tot 15 jaar. Hun vragen zijn anders. De zoektocht naar wie ze zijn is nog maar pas begonnen. Zelden komt er een uitdrukkelijke vraag naar zingeving. Toch verwijzen heel wat van hun problemen en twijfels naar diepere vragen.

Een van de belangrijke principes van een CLB is dat we vraaggestuurd werken. De cliënt (leerling, leerkracht, ouder) mag aan ons vragen stellen waarop wij in de mate van het mogelijke ingaan. Bij de klassikale medische consulten loopt dat anders. Dan stelt de arts meestal de vragen. Heel dikwijls zijn dat informatieve vragen om zicht te krijgen op de gezondheid. Onze tijd is heel beperkt en het is een kunst om dan ook ruimte te laten voor de vragen van jongeren. En het veronderstelt een grote alertheid om de diepere vraag die er achter zit op het spoor te komen. Maar ik geloof dat juist daardoor een echte ontmoeting mogelijk wordt.

Inge is 13 en vertelt me op het medisch onderzoek dat ze zo moeilijk kan inslapen. Ze ligt s avonds soms uren wakker in haar bed. Ze heeft het al geprobeerd met kruidenthee en de huisarts gaf haar al eens druppeltjes om in te slapen. Maar het helpt niet echt. We praten over waar ze dan aan denkt. Er is niets speciaals maar toch zit haar hoofd vol gedachten. Ik vertel haar dat het normaal is dat je als puber met heel veel dingen bezig bent, dat je er zelfs van wakker kan liggen. Ik geef haar de suggestie mee dat ze haar belevenissen van de dag zou neerschrijven in een dagboek

Marijke is 15 en weegt meer dan 100 kg. Ze is op 2 jaar tijd meer dan 20 kg bijgekomen. Ze zegt dat haar ouders niet echt zwaar zijn. Haar voedingsgewoonten lijken OK. Tot blijkt dat ze soms, als ze alleen thuis is, zichzelf troost met een extraatje. Al pratend ontdekken we dat ze regelmatig tussendoor eet uit verveling. Wanneer we daarop doorgaan, wordt duidelijk dat wat zij verveling noemt eigenlijk een onbehaaglijk gevoel is omwille van diepere zinvragen. Ze ziet de toekomst somber, lijdt onder de ruzies thuis, mist haar grootmoeder met wie ze, zo zegt ze, echt kon praten. Haar verwijzen naar een diëtiste heeft niet veel zin. We spreken af dat ze op zoek zal gaan naar een volwassene met wie ze open kan praten. En we zoeken een leuk alternatief voor de vervelende momenten. Ze stelt zelf voor om dan misschien een vriendin te bellen.

Kobe is bijna 15 jaar en erg gegroeid in de voorbije maanden. Hij staat wat gebogen, maar als ik zijn rug onderzoek blijkt die perfect in orde te zijn. Ik stel voor dat hij thuis dagelijks wat oefeningen zou doen om zijn houding te verbeteren. Maar intussen zie ik in zijn dossier staan dat hij bij een vorig onderzoek heel verlegen en bang overkwam. Ik stel wat open vragen naar de klas en naar de thuissituatie. Kobe laat horen dat hij zich niet goed in zijn vel voelt. Hij vindt zichzelf lelijk en wordt ook gepest. Thuis tillen ze er niet zwaar aan. Maar Kobe vertelt dat hij soms de zin van alles niet meer ziet en zich dan ineem voelt zakken. Ik bevestig dat ik dat aan zijn rug heb gezien en we lachen even samen. Dan vraag ik hem of ik mijn collega psycholoog op de hoogte mag brengen van dat pesten in de klas. Ik verwijst hem ook door naar hem voor verdere begeleidingsgesprekken.

Als dokter heb ik een bepaalde bril waardoor ik de werkelijkheid bekijk. Maar het is belangrijk om naast die medische kijk ook oog en oor te hebben voor wat mensen ten diepste bezig houdt. En ik ben ervan overtuigd dat elke mens vroeg of laat op zoek gaat naar wat de moeite waard is, wat ook veel moeite waard is. Slechts voor wat we de moeite waard vinden, zullen we moeite doen om het te bereiken. En dat geeft zin aan ons leven.

Jonge mensen hebben vandaag de dag veel vragen over hun toekomst. Gezond en mooi zijn, lukken in relaties en in de studies is belangrijk. Maar soms gaat het mis. En dan lijkt alle grond onder hun voeten te verdwijnen. We leven immers in een samenleving waarin enerzijds heel vaste verwachtingspatronen moeten ingelost worden en anderzijds alles moet kunnen. Het is vooral dat laatste wat aanleiding geeft tot grote onzekerheid bij jongeren. Ze worden uitgedaagd om zelf alles te kiezen en hun waardenpakket samen te stellen. Maar als alles van gelijke waarde is, wat is dan goed om te doen? De vrijheidsgedachte is alomtegenwoordig en verzet zich tegen elk referentiekader. En dat maakt het leven vermoeiend want dan moet je nadenken bij al wat je doet. Tieners hebben nood aan een referentiekader om te groeien, Ze kunnen er stukken van opnemen of zich er tegen afzetten. Maar in beide gevallen vormt het hen en geeft het een houvast. En die handvaten zijn nodig om een eigen zingevingskader op te bouwen. Als volwassenen hebben we de opdracht hen door te geven wat we zelf weten en opgebouwd hebben. Soms is het voldoende om tegen een adolescent te zeggen dat iets volgens ons 'normaal' is om hem of haar opnieuw voldoende zelfvertrouwen te geven op hun zoektocht.

Jongeren vragen aan mij geen antwoord op hun vragen. Maar ze verwachten wel dat ik iets zeg, dat ik hen mogelijke wegen voorhoud. Ik kan hen helpen ontdekken waar het misschien om gaat. Ik kan met hen naar de diepte gaan en daar stilstaan bij de grote levensvragen. Soms mag ik ook kleine haalbare stappen tonen of hen helpen de goede dingen die er ook zijn, te zien. Dat geeft dan hoop. En hoop geeft zin om te leven, zin in het leven. Als ik zo met hen mag bezig zijn, ervaar ik zelf vervulling omdat ik mag geven waar Ik zelf van leef. Mijn eigen bron is mijn geloof in een God die zielsveel van mensen houdt en elk van ons de moeite waard vindt. Dat tilt me over de wanhoop van uitzichtloze situaties en doet me hopen op toekomst. En dat vertaalt zich in een engagement voor al die leerlingen die ik dag in dag uit mag ontmoeten. Wie probeert graag te zien, ziet meer dan wat met een 'routine'-blik te zien is. Zei Antoine de Saint-Exupéry niet: 'Het essentiële is onzichtbaar'.

*Carine Devogelaere
Geneeskunde
Werkzaam als schoolarts in
VCLB-Leuven
49 jaar
Religieuze*

Carine Devogelaere

Zin in mijn werk

Vaak heb ik zin in mijn werk, soms niet. Dan ben ik moe, soms nog erger: dan zie ik de zin van mijn werk niet meer. Gelukkig is die steeds teruggekomen, en meestal door een patiënt aan wie ik wat zin heb kunnen aanreiken. Zin geven is voor mij vaak hetzelfde als terug zin krijgen...

Ik ben huisarts in een landelijk dorpje. Net als overal voel ik me als arts niet meer op een voetstuk staan, (gelukkig maar) maar voel ik me toch een bevoorrechte gesprekspartner onder veel van mijn dorpsgenoten. Een huisarts wordt niet meer bewierookt, maar krijgt wel nog een ontzaglijk vertrouwen van de meesten. Ik mag vele zieleroselen kennen. Ik mag horen huilen, vloeken en lachen. Ik zie angst, ontredde en euforie. Als arts wordt ik dus heel vaak geconfronteerd met zin vragen. Op scharniermomenten in iemands leven hoor ik ze vooral.

Ik denk aan ouders die geconfronteerd worden met opgroeiende kinderen die zich verliezen in uitgaan, drinken en andere drugs, die niet thuis komen, die hun studies niet afmaken, die met politie in aanraking komen. Zij vragen zich luidop af waar ze dat verdiend hebben, waarom ze zich ingespannen hebben voor hun opvoeding, waarom elke poging om terug contact te krijgen met zoon- of dochterlief vruchteloos blijkt.

Ik zie voor me jonge en minder jonge mensen die zich niet goed voelen in hun relatie, die hun partner niet meer herkennen of niet meer (h)erkend worden door hun partner. Als zij zich afvragen of een duurzame relatie wel nog van deze tijd is, nog zin heeft, dan ondermijnen ze meteen het ideaal om die relatie niet alleen in stand te houden maar ook nieuw leven in te blazen. Liefde is een werkwoord, deze uitspraak is voor mij een waarheid als een koe, maar je moet willen werken, je moet geloven dat het zin heeft. Regelmatig wordt van een relatie verwacht dat die wel vanzelf loopt. Als dat dan niet zo is wordt dat vaak als teken gezien dat de relatie niet goed is. De zin van werken, bouwen, wroeten, vallen en opstaan, zoeken, toegeven, kortom energie steken in een relatie wordt vaak in twijfel getrokken. Het geloof in opstanding, verrijzenis na de val is meer dan eens klein.

Ik praat met mensen die met een ernstige ziekte te maken krijgen of met de naderende dood. Ook hier zijn er die met de vraag zitten "waarom ik". Ik zie sommige mensen dan ineens worstelen met vragen over het leven: wat de betekenis is of was van hun leven, wat ze verknoeid hebben wanneer ze het goed gedaan hebben, waarom ze die of die keuze gemaakt hebben. Ik ervaar ze allemaal als vragen over de zin van het leven, van hun leven, de zin van hun ziekte, hun sterven

Groot is in onze samenleving de groep mensen die het niet meer zien zitten, die een depressie doormaken. Vragen over de zin van het leven, de zin van alles eigenlijk, zijn zelden schrijnender dan bij hen. Niets gaat nog, vertwijfeling heerst. Soms is dan alleen het absolute "niets" nog aantrekkelijk: dood, weg, zwart, leeg.... Niets geeft nog zin aan je verder leven : je werk niet, je hobby's niet, je idealen niet, je vrienden niet, je familie niet, ja zelfs je bloedeigen kinderen niet.

Het valt niet mee om een antwoord te hebben op al deze verschillende vragen naar zin. Het is volgens mij zelfs onmogelijk, nog sterker, het zou niet goed zijn om op elke vraag een antwoord te geven. Luisteren en echt proberen mee te voelen is een goed begin. Ik probeer me te verplaatsen in wat de ander meemaakt en zo echt te denken aan antwoorden maar vanuit de positie van de ander, vanuit zijn verdriet of ellende. Dan komen er wel heel wat minder antwoorden in me op dan wanneer ik vanuit mijn achtergrond, mijn comfortabel "goed voelen" eens ga vertellen hoe ze het allemaal moeten zien. Ik kom meer tot het besef hoe uitzichtloos sommige mensen het wel hebben en spreek dat ook uit naar hen toe. Dit besef houdt me evenwel niet tegen om in een situatie positieve zaken te zien en te vermelden. Zo kan je de echtgenote van een kankerpatiënt erop wijzen welke moed of kracht hij of zij al heeft bewezen door de dag in dag uit steeds opnieuw de verzorging van haar man op te nemen. Een jongeman wiens huwelijk op springen staat mag weten dat de krop in de keel waarmee hij zijn verhaal doet getuigt van het belang dat hij eigenlijk aan zijn huwelijk hecht.

Maar altijd breken bij mij een aantal rotsvaste, onverzettelijke harde overtuigingen door, die ik op geschikte momenten in een gesprek durf mee te geven. Het zijn overtuigingen die mij binnengedrongen zijn en er nooit meer uit zullen gaan. Ze zijn gevoed door ervaringen in mijn leven, door wat ik aan christelijke waarden heb ontmoet, en vooral door contacten met mensen die naar mijn aanvoelen een zekere wijsheid hebben (dit is niet hetzelfde als verstand of intelligentie!) en mensen die die wijsheid kunnen vermengen met hun geloof.

In elke mens is iets goeds aanwezig. Elke mens is de moeite waard om gerespecteerd of bemind (en dus ook geholpen) te worden, alleen al door het feit dat hij bestaat. Het leven is - hoe moeilijk soms ook - altijd waardevoller dan de dood. Verrijzen bestaat : het maakt niet uit hoe diep je zit, het is nooit zo diep dat er geen enkele mogelijkheid op verbetering meer zou mogelijk zijn. Je moet altijd opnieuw kunnen vergeven, altijd opnieuw bereid zijn opnieuw te beginnen.

Ik schaam me er niet voor om deze overtuigingen van tijd tot tijd religieus te duiden, maar omdat ik geloof dat ze voor iedereen zonder onderscheid een steun zouden kunnen zijn vind ik het belangrijker ze mee te geven als universele waarde dan om steeds hun christelijke wortels expliciet aan te halen.

Omgaan met al deze vragen kan dankbaar zijn, maar ook zeer frustrerend. Het confronteert mezelf met mijn beperkingen, Ik kan niet iedereen een oplossing bieden, ik kan zelfs niet iedereen troost bieden. Het confronteert me ook met machteloosheid. Er zijn situaties waar ik in eer en geweten moet toegeven dat ze echt uitzichtloos lijken. Er zijn mensen die uit het leven gestapt zijn en voor wie ik blijkbaar niets heb kunnen doen. Ik heb patiënten geholpen - dacht ik - om af te rekenen met hun alcoholprobleem die enkele maanden later hervallen zijn en nog verder in de spiraal van alcohol, sociale en financiële problemen, depressie en meer alcohol terechtgekomen zijn. Het confronteert me tenslotte ook met twijfel. Is mijn geloof in verrijzenis wel terecht? Is het juist om de dood steeds af te wijzen? Heeft het zin tijd en energie te steken in een "verloren zaak"? Houdt God zich werkelijk bezig met deze wereld? Is dit wel een beroep dat voor mijn geschikt is?

Die beperkingen, machteloosheid en twijfel raken dus soms mijn eigen zingeving. Ze hebben het me moeilijk gemaakt, me geduwd in de richting van wat men "burned-out" pleegt te noemen. Dan is het moeilijker om al die mooie theorieën op mezelf toe te passen. En toch blijkt het ook dan weer een waarheid: praten kan helpen. Het delen van zorgen met anderen, ook al hebben die er geen pasklare oplossing voor, een beetje moed krijgen om kleine dingen te veranderen, terug leren inzien dat wat ik doe wel degelijk zin heeft (of geeft) ook al zie ik dat zelf niet onmiddellijk, dat mag ik gelukkig ook zelf meemaken. Ik mag me gelukkig prijzen met de vrouw die naast me staat en met me meegaat, met familie ,vrienden en andere "wijzen" met wie een deugddoend gesprek energie geeft.

Maar ook als het niet speciaal heel moeilijk gaat heb ik nood aan anderen om door te gaan. Gesprekken en discussies moeten me dan niet uit het dal halen, maar kunnen me wel optillen, kunnen vonken van energie doen ontstaan waardoor mijn motor maanden verder kan. Ze kunnen initiatieven en nieuwe overtuigingen creëren. Du choc des idées jaillit la lumière. Veel van de beschreven overtuigingen en andere zagen zo het daglicht. Maar ook denken, mediteren en bidden, bij mij vaak door elkaar, blijven mij voeden. Eigenlijk zijn ook dat gesprekken, met mezelf of met God. Een enkele keer is er een inspirerende tekst of boek, maar tijd om te lezen is schaars. Ook schrijven kan een vorm van denken zijn. Het verplicht me na te denken, mijn geest en ziel binnen te dringen, de fundamenten van mijn leven te zoeken en heel expliciet te noteren om ze voor anderen duidelijk te maken, maar evengoed voor mezelf. Zo is alleen al het schrijven van dit verhaal een uitdaging om mijn eigen zoeken naar zingeving te verkennen.

In een ver (maar daarom niet duister) verleden leerden we ooit van een professor filosofie dat een mens 3 behoeften heeft: kennis vergaren, invloed uitoefenen op de omgeving en zingeving nastreven. Niettemin ervaar ik dat deze laatste behoefte in onze tijd niet meer door iedereen vervuld wordt. Mensen hebben het naar mijn mening moeilijker zin te geven aan hun

handelen en hun leven. Het gevaar is een stuurloos zwalpen van het ene pleziertje naar het andere. Een ander risico is dat er "instant" zingeving "voorzien" wordt door simplistische ideologieën, ongenueanceerde massamedia, sektes en fundamentalisme. Dat zingeving vroeger makkelijker was kwam in mijn ogen door het alom tegenwoordige zingevende instituut van de kerk die religie en haar normen en waarden als zingevend systeem in de samenleving lieten doordringen, Het ligt evenwel niet in mijn bedoeling een pleidooi voor de maatschappij van 50 of 100 jaar geleden te houden, want ook in dat model zat het gevaar van opdringen van zingeving, van een soort massamedium en zelfs van een corporatistisch pleidooi voor de enige eigen waarheid.

De uitdaging voor ons in de 21ste eeuw is tijd maken en interesse wekken om te zoeken... zoeken naar de zin achter wat we doen, hoe we leven en waar we heen willen. Zo'n zoektocht is een voortdurend balanceren tussen de ongezonde uitersten van het laten inpompen van een systeem van (weinig gefundeerde of gemotiveerde) normen en waarden en het (eerder pretentief of met gemakzucht) volledig autonoom zelf ontwikkelen van een eigen waardensysteem. Ook hier durf ik dialoog, gesprek, discussie, luisteren en denken, woord en wederwoord, le choc des idées als middel aanprijzen om die evenwichtsoefening succesvol te volbrengen. En daar schuilt vandaag nog een belangrijke taak van de kerk als drager van de religieuze traditie : dialoog met de mensen aangaan, interesse wekken voor de boodschap van het evangelie, God ter sprake blijven brengen, voorbeelden stellen van hoe zinvol het volgen van Christus kan worden.

Mijn job is er één waar ik veel contact heb met allerlei mensen. Ik behoud mijn motivatie vanuit de overtuiging dat zij allemaal goed zijn, de moeite waard zijn, recht hebben op respect en hulp en steeds opnieuw kansen verdienen. Mijn leven is er één waar ik nog steeds zin in heb, en ik denk dan aan een uitspraak van een intussen overleden grootoom-missionaris : 'De zin van het leven is dat je er zin in hebt'.

Wouter Demerre

*Wouter Demerre
Doctor in de genees- heel- en
verloskunde
Werkzaam als huisarts in een
landelijk dorpje
34 jaar
Gehuwd met Jessy Leijer,
arts in een instelling voor
gehandicapten, samen ouders
van 3 dochters van 8, 7 en 5
jaar oud*

Alleen maar helpen helpt niet: van visie naar visioen

De mens houdt op mens te zijn vanaf het moment dat het leed van de medemens hem onverschillig laat en niet of niets meer in beweging brengt.

Het eerste leed dat me diep trof, hoe ongenueanceerd ook, was het verdriet van straatarme straatkinderen. Ook het leed van mensen die vroegtijdig stierven liet me niet los. Ten slotte zette het zielsverdriet van arme gezinnen mij aan het werk omdat ook verontwaardiging niet me beroerde met de vraag: “Waarom gebeurt dit allemaal maar ? Hoeft dat zomaar?”

Zo ontstaan twee stromingen, die elkaar zowel kunnen versterken als verzwakken.

De eerste stroming is die van de zorg en de troost, waarbij de bijstand van mensen met leed “inderdaad de eerste zorg” wordt. Hieruit ontwikkelde zich een brede stroming om verantwoorde zorg voor medemensen op te zetten, uit te bouwen en te organiseren.

De tweede stroming ontstaat waar mensen zich beginnen af te vragen waarom een of andere vorm van leed zich manifesteert en wat er kan gedaan worden om de “bron van leed” te stelpen. Bewustwording en emancipatie krijgen hier brede kansen, wanneer de betrokkenen zelf, wie het leed overkomt, zich de vraag gaan stellen naar het waarom of de herkomst en de oorzaken van hun leed.

Beide stromingen dienen erkend te worden met hun eigen geschiedenis en vormgeving. Ik omschrijf een paar krachtlijnen in verband met de geschiedenis van de armoedebestrijding.

1. De zorg voor de medemens : een kwestie van visie.

Vanuit de redactie van het S.A.W. werd verwacht en gevraagd “de gelovige achtergrond” van dit soort stromingen te achterhalen, aan te wijzen of op te roepen. De sfeer van geloven en “het geloof in de praktijk toepassen” heeft duidelijk diepe en historische wortels in de “zorgverlenende sector”.

Van bij de tafels van de Heilige Geest (het verschaffen van voedsel aan armen en behoeftigen) en andere werken van barmhartigheid was het “lenigen van de noden der armen” een soort christelijke plicht van de betere klasse én een veilige manier om de hemel te verdienen. Zowel in ziekenzorg, het uitdelen van aalmoezen, het opvangen van thuisloze kinderen (weeskinderen en andere), het verstrekken van basisonderwijs enz. was de christelijke signatuur duidelijk herkenbaar: het was een dienstverlening aan de sukkelaars van onze samenleving waarbij al dan niet met openbaar vertoon “de hemel werd verdiend”.

Maar tegelijkertijd waren deze aanzetten tot zorgverlening het begin van de latere dienstverlening. De hospitaal (aanvankelijk gastvrij verblijf voor pelgrims en opvangcentra voor slachtoffers van epidemieën zoals bv. de pest) en de scholen vonden hier hun oorsprong, de pleeg- en thuiszorg van kinderen eveneens. Stilaan werd een waaier van ondersteuning en zorg opgezet voor al wie deze hulp nodig had. Deze zorg onderbouwde zichzelf zowel naar buiten door het opzetten van opvangkansen als naar binnen door het ontplooiën van een nieuwe zorg: de hulpverlening kreeg langzamerhand vaste vorm. Degelijke hulp en deskundige begeleiding werden nieuwe criteria. Vanaf de vijftigerjaren van de vorige eeuw werd dit meer en meer zichtbaar met als vaste modellen voor verdere ontwikkeling: de aanpak in de psychiatrie (deskundiger en kleinschaliger verpleegeenheden) en de overgang van de Commissie van Openbare Onderstand (C.O.O.) in de gemeenten naar de Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn (O.C.M.W.).

Inmiddels evolueerde ook de aard van het "gelovig engagement". Het is zonder meer de historische verdienste van tal van religieuze groepen en van religieus geïnspireerde personen dat de zorg voor de medemens gestalte kreeg, al werd ze niet zelden mee ingegeven door "de aandacht voor het eigen zielenheil".

"Zorgen voor" bleef daardoor een vorm van gelovig engagement, misschien de meest zichtbare én de meest voor de hand liggende. Onder het heilige motto "wij dienen voor elkaar te zorgen" is er heel wat goeds gebeurd. Tal van religieuze congregaties zijn in de negentiende eeuw ontstaan door het koppelen van een of andere zorg aan een of andere nood. Zo ontstond er een stevige kerkelijke en algemeen christelijke traditie: het met woord en daad op te nemen voor de evenmens onder vorm van concrete zorg voor de noden van die medemens. Specifiek betekende dit ook in de geschiedenis dat christelijke groepen (vooral vrouwelijke!) het in het bijzonder opnamen voor achtergebleven mensen in de samenleving. Niet zelden werden deze zwakkeren met mededogen en medelijden benaderd en zorgde de achterstelling op zich voor de concrete opvulling van de evangelische inspiratie van de initiatiefnemers, die de zorg voor hen uitbouwden.

Christenen hebben zich steeds op hun sterkst getoond bij het verlenen van hulp en zorg. Voor sommigen werd het een levenslange roeping in religieuze instituten. Ondertussen is de edelmoedige groei van deze eerste stroming, "het helpen van de medemens" vanuit christelijke overtuiging en plicht een vorm van inzet geworden voor de hele samenleving. Het lijkt nogal vanzelfsprekend en behorend tot de algemeen humanitaire opdracht van ons menszijn en van het openbaar fatsoen voor elkaar zorg te dragen, en alle mogelijke diensten op te zetten en aan te bieden om deze opdracht en dit fatsoen te realiseren. Daarbij kwam er ook een ontwikkeling tot stand in de aard van die zorg zelf: voortaan meer en meer te vertalen in een deskundige en dus meer verantwoorde aanpak. Goede wil, religieuze overtuiging, grootse opwallingen van edelmoedigheid tot het opofferen van zijn eigen leven toe, getuigen van een stevig onderbouwde motivatie die we eerbiedig erkennen, maar betekenen nog geen waarborg voor een goede en verantwoorde zorg. Zelf behoorde ik tot een formatie die het religieus vrij staan als voldoende basis achtte om zich uitgebreid in te laten met de opvang van mensen die uit de gevangenis werden ontslagen en thuisloos bleven. Aanvankelijk werden "opleiding en deskundigheid" uitgespeeld tegen het zuivere, edelmoedige engagement van vrijgestelde religieuzen, dat van alle objectivering van mensen tot "probleemgevallen" was gevrijwaard.

De verdere uitbouw van de deskundige hulpverlening steunde enerzijds op het uitzuiveren van de motivatie van degene, die geholpen wordt én zelf om hulp vraagt en anderzijds op de opleiding en de bekwaamheid van degene die een evenwichtige hulp aanbiedt. Wat evenwel onveranderd bleef doorlopen van bij het begin, was de uitbouw van een meer en meer georganiseerde hulp voor alle denkbare problemen van mensen in nood op individueel terrein: zorg sluit naadloos aan bij probleemdeskundige opvang van afzonderlijke mensen.

Half de zestiger jaren kwam een eerste wind waaien die om verandering vroeg. De vraag naar een breder maatschappelijk draagvlak was geboren.

2. De vraag naar het waarom van leed en problemen : een kwestie van visioen.

De protesten omtrent “Leuven Vlaams” en het in katholieke kringen liet publieke verzet tegen de bisschoppen van de toenmalige kerk sporen na.

Het gezag kreeg een ernstige bevraging en het aureool rond de priesters en de religieuzen begon te tanen. Later volgden “de rechters” (het proces Jespers) en “de artsen” (het softenonproces e.a.).

Gezagsdragers konden niet langer meer hopen op hun principieel gelijk. In extreme kringen kregen ze zelfs principieel ongelijk tot het tegendeel bewezen werd. De wereld zelf was ook niet langer verdeeld tussen de gevestigde orde, die het opnam tegen de al dan niet communistisch geïnspireerde wanorde. Wat in de vijftigerjaren nog kon, het onderdrukken van de Hongaarse opstand in Budapest, kon niet meer bij het neerslaan van de Praagse Lente (Jan Palach) en kreeg het volle pond bij het protest tegen de Viëtnamoorlog. Binnen de Roomse kerk (later gevolgd door de protestanten in Zuid-Afrika tegen het apartheidsregime) zette paus Johannes XXIII de ramen van de mufte kerk open met het tweede Vaticaanse Concilie en luisterde naar de stem van de basis. Meteen begonnen zich nieuwe theologieën te ontwikkelen: de bevrijdings-theologie, de politieke theologie en de processtheologie. Ze hebben allemaal oog voor het bevrijdende ontwikkelingsproces dat zich manifesteert in en door het leven zélf en dat “revolte” niet noodzakelijk schuldige opstand en ongehoorzaamheid betekent aan een wettelijk door God gewild gezag, maar wel, de opstandigheid tegen een onrechtmatig uitgeoefend gezag en dus een rechtvaardige revolte tegen de verdrukking. De bijbel werd een inspirerend boek om op te staan tegen de verdrukkende farao's van deze wereld en de bevrijding van tal van ellende en miserie lag in handen van de verdrukte mensen zélf. Zij waren het die een beweging op gang dienden te zetten om het juk van verdrukking af te werpen. Er waren door God geroepen leiders nodig, profeten, die het volk uit de verknechting zouden voeren, zoals Mozes dat gedaan had door het slavenvolk uit Egypte te leiden.

Uiteraard ging dit nieuwe religieuze ontwaken samen met een breder maatschappelijk bewustzijn dat zich ontwikkeld had vanuit de studenten-revoltes van “Mei ‘68”. De roep “de verbeelding aan de macht” en “laten we realist zijn en het onmogelijke vragen” had zich inspirerend vermengd met het Bijbelse uittochtverhaal van het Godsvolk uit Egypte en vice versa. Meteen kwamen de bevrijdingsbewegingen in grote en kleine groepen en in afzonderlijke mensen én profeten onder de kritiek van de angst te staan.

Ze werden afgewezen. Wie niet gevaarlijk of bedreigend deed, had zich kennelijk naïef laten misleiden, was weliswaar te goeder trouw maar overspannen en zichtbaar aan rust toe. Maar wie “bleef volharden in de boosheid”, was niet langer welkom en zat op het verkeerde, doorgaans communistische spoor.

Vergeleken bij de zorgende en fundamenteel behoudsgezinde aanpak voerde de “nieuwe stroming naar bevrijding” veel onrust aan. Mensen voor wie een leven lang “geloof en zorg” onlosmakelijk met elkaar waren verbonden, reageerden vanuit hun eigen optiek volkomen begrijpelijk : dit soort vernieuwingen waren uit den boze.

3. Vandaag : visioen en visie met elkaar verbinden

In de tachtigerjaren van de twintigste eeuw confronteerde Albert Nolan het klassieke zorgdragende engagement van de christen met een pijnlijk dilemma: "Stel, jouw moeder wordt voor je ogen vernederd en geslagen en dreigt gemolesteerd te worden. Wat doe je dan? Ga je lijdzaam toezien en wachten tot haar aanrander zich terugtrekt en ga je daarna psychologisch en verpleegkundig op de beste manier voor haar zorgen?" Binnen het toenmalige apartheidregime van Zuid-Afrika was deze indringende vraag niet denkbeeldig. Desmond Tutu was nog niet aan de verzoeningssessies toe, die na de apartheid zouden volgen. Heel wat blanken waren in de tijd van Nolan regelrechte, gewelddadige verdrukkers. De grote verzoening kreeg pas haar beslag na de vrijlating van Nelson Mandela.

De Dominicaan – een vrijgestelde christen nog wel! – had de vinger op de wonde gelegd. Bij tijden – zeker bij duidelijk onrechtvaardige tijden! – moet de christen in conflict durven treden en openlijk de strijd aanbinden, zelfs ten koste van zijn eigen veiligheid. Jezus Christus was al evenmin op veilige afstand gebleven! Dertig jaar eerder, op het einde van de vijftiger jaren, kon de profeet père Joseph Wrésinsky niet bogen op een degelijke theologisch-politieke scholing, maar met het oprichten van de Vierde Wereldbeweging had hij op een geniale manier principieel dezelfde optie genomen zoals bijvoorbeeld de latere bevrijdingstheologen, met dit verschil dat een arme minderheid (zes procent van de Belgische bevolking bij de eeuwwisseling) te zwak bleek om in het conflictmodel te stappen en het op te nemen tegen een verdrukkende meerderheid, terwijl de zwarte bevolking van Zuid-Afrika veruit het numerieke overwicht had en een groot deel van de economie draaiende hield. Wrésinsky stelde het zo niettemin onvoorwaardelijk. “Voor de toekomst behoort de arme mens zó centraal te staan dat hij het uitgangspunt wordt van alle denken en doen. Eenmaal geredeneerd en gedaan vanuit de armste gezinnen, zal de wereld zich pas echt rechtvaardig en menselijk kunnen organiseren. Wat goed is voor de allerarmsten, is meteen goed voor alle anderen. Dit is een omzwaai van honderdtachtig graden: wij doen niet langer aan liefdadigheid door vrijblijvend te geven en te helpen zonder onszelf te veranderen...

Ondertussen dient de moeder in het uitdagende voorbeeld van Albert Nolan nog steeds verzorgd te worden, wanneer ze nadien, zoals het de barmhartige Samaritaan overkwam – zwaar toegetakeld op straat gevonden wordt,

ondertussen moeten de kinderen van de allerarmste gezinnen opgevangen worden , terwijl de ouders ondersteund worden en niet beschuldigd , enzovoort ... , maar voortaan dient het uitgangspunt zich altijd te concentreren op deze basisvraag: “Is deze maatregel, deze afspraak, deze wet, deze beslissing of praktische regeling, deze voorlopige besluitvorming ...is elke stap bevorderlijk voor de emancipatie en het werkelijke geluk van de armste gezinnen ? Alle besluitvorming moet vertrekken vanuit de barometer van de laatsten – of die er al dan niet mee vooruit geraken. Hoe denken deze mensen zélf over wat er moet gebeuren ? Om deze mensen aan het woord te kunnen laten, moeten zij spreekrecht hebben, op hun eigen ritme groeien naar mondigheid en overeenkomstig beluisterd worden. Er zal een uitwisseling van kennis nodig zijn (die is ondertussen langzaam ingezet, ook op officieel beleidsniveau) om werelden van mensen bij elkaar te brengen die generaties lang uit elkaar gegroeid en gerukt zijn. Om een stem te hebben dienen armen zich te verenigen, een emancipatie - en geen bedelbeweging op te zetten en zijdelings gebruik te maken van een ondersteunende hulpverlening. Zo krijgen ze een draagvlak of platform dat als dusdanig publiek erkend en beluisterd wordt.

Reeds in de principiële uitbouw van dit groeiproces, dat langzaam maar duidelijk op gang begint te komen, is de verbinding merkbaar tussen “beweging” enerzijds en “hulpverlening en organisatie” anderzijds. Deze twee kunnen niet zonder elkaar en kunnen elk een diepere geloofsachtergrond in zich dragen. Zo vervoegt het visioen de visie. (Met visie bedoel ik de wijze waarop de hulpverlening wordt aangepakt en de verantwoording daarvan). Meteen is het visioen geen aanrander of bedreigende criticaster, wel een hoopgevende pool van een groter geheel dat ruimte en uitzicht geeft. Zoals de enkeling zich tot de zwakkere medemens dient te bekeren (zich keren naar met bereidheid tot een andere levenswijze), zo zal ook de samenleving voor de uitdaging staan zich te keren naar mensen en groepen, die voordien binnen haar organisatie niet meetelden omdat ze kortweg niet bestonden!

Alleen maar uitgaande van wat we zien en kennen, bestaat niet zelden het gevaar dat we alle moeilijkheden die zich voordoen, registreren als problemen of als een ingewikkeld kluwen van elkaar versterkende problemen. Trachten daar het hulpverleningsaanbod naar te richten en erop aan te passen, is een onmisbare ingreep die eerbied en waardering verdient , maar ten gronde aan de diepte van de verhouding recht – onrecht voorbijgaat.

De sociologie heeft reeds van in de zeventiger jaren van de twintigste eeuw de begrippen “individueel en maatschappelijk schuld- en ongevalmodel” als sleutels ingebracht om het waarnemen en “begrijpen” van het verschijnsel armoede te richten. (Jan Vranken, Centrum voor Sociaal Beleid, Universitaire Instelling Sint-Ignatius Antwerpen).

4. Een terreinverkenning bij de nieuwe generaties.

De tijd van de "grote ontdekkingen" is voorbij. Ontroering en bewogen worden (en dus in beweging komen, zie de dubbele taalbetekenis van “bewogen” !) met een daarbij aansluitende verontwaardiging ... het zijn gevoelens, die bijna folklore geworden zijn en als “best leuk” worden ervaren bij anderen, zeg maar bij de steeds zonderling wordende generatie van Mei ‘68.

Laat staan dat deze doorgaans goedmoedige grijze dromers de utopie van de verandering naar een betere wereld voorop wordt gesteld. Dit soort al dan niet gelovig geïnspireerde grondhoudingen wekken vandaag bij de meeste jongeren een nauwelijks te bedwingen lachlust op, zo ze vooralsnog worden begrepen en onderkend. Oscar Romero, die zijn dromen met het leven moest bekopen, mocht dan nog gezegd hebben : “Mij kunnen ze doden, maar niet de stem van de gerechtigheid..”, in feite is de stem van de gerechtigheid niet teatraal vermoord , zoals die van de neergeschoten kardinaal zelf, maar ze is stilletjes doodgebloed onder de fluweelzachte vingers van onze eigen Westerse welvaart! Religie ontaardde vandaag niet zelden in fanatisme en fundamentalisme, profeten werden ayatollahs en dictators van Oost naar West, grote leiders bombardeerden hun tegenstanders terwijl de piloten door God gezegend werden hij hun vertrek (“God bless you !”), kleine piraten en terroristen als Aboe Nidal en Carlos werden extremistische groepen, die zelfmoordenaars uitzonden als martelaars voor een heilige zaak. Zo werd het Westen geroepen om onze heilige welvaart met man en macht te verdedigen tot in de waanzin van preventieve oorlogen.

Dit is niet het gepaste klimaat voor authentieke geloofsbewegingen. Om maar van onze zwevende godsdienstige terminologie te zwijgen, die nog nagalmt in steeds leeglopende kerkgebouwen.

Ik stel meer en meer vast dat de bevrijdingstheologie de gerechtigheid alleen op deze wereld zag en dus louter binnenwerelds dacht, hoe moedig en onmisbaar ook. Ze volgden een ontroering en een intuïtie maar de taaie volhoudende kracht om verder te zien dan de zich opstapelende mislukkingen ontbrak bij hun opvolgers. De droom van de “achtenzestigters” werd geen werkelijkheid en dromers zijn vandaag wegens gebrek aan realisme niet meer aan de orde Dat realisme hebben de jonge mensen van vandaag wel.

Het is een somber realisme, dat eveneens ingraaft binnen een wereld van consumptie.

Om het “in de dagen van Mozes” te zeggen: “ Jij grote Moloch – farao, jij hebt niet het alleenrecht op de consumptie, voortaan zullen alle mensen toegang krijgen tot een wereldwijd consumptieparadijs. Dit is de nieuwe tempel van de nieuwe eredienst : de oude god van de mammon (geld) met prioriteit voor de zwaksten, die nu eindelijk ook eens aan het druipende welvaartsijsje mogen likken! Rechtvaardigheid wordt nu heel platvloers vertaald, overigens met de beste en de edelste gevoelens! Iedereen moet kunnen profiteren van het leven naar de maat van het Westerse supermarktmodel. Het individu of het consumptiegericht gezinnetje op maat van de bankmaatschappijen (zo vlug en zo jong mogelijk je eigen bankkaart bezitten en dus vrij zijn!) heeft recht op de hoogste toppen van de consumptie en op de eerste plaats, zij die er vroeger de slachtoffers van waren.

Dit is hallucinant! Los van de nuchtere vaststelling dat ons Westers consumptiemodel wereldwijd allang niet meer haalbaar is (op vlak van natuur- en milieubehoud: het broeikas-effect, smeltende poolkappen, gat in de ozonlaag enz...) , is dit eigenlijk terug de deur openen naar het recht van de sterkste dat afgezwakt wordt door onze aanmoedigende en ondersteunende hulp aan de zwakste.

Zo zie je maar!

We komen tot de onthutsende vaststelling dat het oude zorgmodel van het helpen van de sukkelaars onverwacht terugkomt in een nieuw consumptie-kleedje.

Het nieuwe zorgmodel dat principieel het oude vervoegt, wordt nu deskundig uitgeprobeerd en vakkundig georganiseerd volgens de laatste spelregels van de elektronische communicatie. Sociologie en geschiedenis werden reservaten voor specialisten en vervoegden zélf de geschiedenis! Nu gaat het erom de arme en achtergebleven gezinnen te doen delen in onze welvaart, ze een ticket te bezorgen voor onze consumptiemarkt. Individu's en gezinnen moeten aangepast geraken dankzij onze pedagogische, psychologische en individueel maatschappelijke aanpak, volgens de spelregels van een steeds snellere en steeds vlotter lopende organisatie. Iedere organisatie moet zich naar buiten als solidair gedragen, maar verzekert zich voor alles van eigen veiligheid en eigen voorbestaan – zoniet kan er niet langer deskundig geholpen worden! -- en consumeert zo ruim mogelijk de aangeboden subsidie. waarvoor de dromers van weleer zich ooit te pletter zwoegden in naam van een andere rechtvaardigheid!

Dit is het einde van het visioen.

Wat er moet gebeuren, hoe mensen zelf kunnen kiezen (= consumeren!), welke methodiek daarvoor nodig is en hoe de hele zaak dient georganiseerd te worden zodat alle risico voor altijd tot het verleden behoren ...dat is pas werken volgens een visie. Een nieuwe dogmatiek heeft van binnenuit bezit genomen van deze mensen, de angst heeft hen ertoe verplicht “voortaan geen avonturen meer, alles netjes geordend en op rij!” Alleen mensen met visie hebben vaste grond onder de voeten.

5. Het visioen verloren?

Ja, als de laatste zin hierboven werkelijkheid wordt en blijft: “Alleen mensen met visie hebben vaste grond onder de voeten.”

Een tijdlang – genoeg om er moe van te zijn – heb ik me nukkig en openlijk verzet tegen deze evolutie. Met hier en daar wat medestanders wou ik het oude heimwee tot nieuw leven wekken, de kracht van het verleden duidelijk stellen. In feite maak je het zo alleen maar erger! Dan is het alsof de gezagscrisis nooit heeft plaats gehad terwijl we ze zelf in het leven hebben geroepen, nu bijna een halve eeuw geleden! “Van boven en van buiten uit” kan en mag niet meer. Gelukkig maar! Mensen op leeftijd met zogenaamd historische inzichten zijn wel degelijk van boven en van buiten uit en worden altijd als belerende betweters ervaren. Dit is de tijd van de absolute ongedwongen vrijheid van onderuit en dat is ongetwijfeld een niet te onderschatten winstpunt.

“Geloven” en “een of andere vorm van christelijke inspiratie” is voor de mensen van vandaag bijna uitsluitend voortkomend van buiten van boven uit en dus vanuit een wereldvreemd gezag, dat alleen maar vrijheidsberovend kan zijn.

Dat je ondertussen zelf bijna een leven lang hebt gevochten om precies deze karikatuur van “geloven” af te wijzen en af te wentelen, vindt bij deze mensen geen weerklank en dat kan ook niet, omdat hun ervaring zo ver niet reikt. Zij zien alleen nog “hedendaagse geloofsruïnes”, waarin oude mensen nog even angstig verschuilen.

Er is nog zoiets als angst. Ooit noemde ik “angst” “een redeloos en ongewerveld dier dat onder het vel kruipt.” De generatie van vandaag is angstig geworden om wat er met de wereld van nu gebeurt, ze ontdekken de verschrikkingen van het verleden, de wereldvreemdheid van de dromers van weleer (anders zouden er nu zoveel verschrikkingen niet zijn overgebleven!) en - gedreven door de euforie van de welvaart duiken ze dankbaar in hun nieuw “aards paradijs”, waaruit ze de vlamme engel van de religie hebben verdreven en waarnaar ze de vroegere schuldigen, de arme gezinnen, terugroepen in naam van een over alle verschillen heenstappende menslievendheid.

Ik leer de goede bedoelingen zien. Ik leer ontdekken hoe overgevoelig en kwetsbaar de mens vandaag geworden is en hoe hij verblind en verzwakt werd door de consumptie van ons welvaartsparadijs. Dat dit paradijs uiterst beperkt en klein is geworden, zien ze vooralsnog niet of weigeien ze te zien. Hun angst is té groot en hun slechte ervaringen zijn té talrijk.

Daarom heb ik besloten voortaan toe te zien en mee te gaan waar ik het nog kan opbrengen. Er is immers nog wat tijd nodig.

De welvaartsroes is nog net niet aan haar kater toe. We rijden onszelf al vast in monsterfiles. Een monsterachtig ontwakken komt dichterbij. Elke generatie is immers opnieuw veroordeeld te ontwaken uit vroegere dromen. Deze weg loopt dood. Letterlijk. Heel even nog wat wachten.

Tot de vraag naar het visioen weer opduikt. En dan moeten we er wéér niet als de kippen bij zijn, om eindelijk de Blijde Boodschap van de Waarheid te verkondigen, want ook die tijd is gelukkig voorbij! Mannen hoeven voortaan niet meer van boven- en van buitenuit steenharde en onwrikbare waarheden te verkondigen. Oorspronkelijk was dat niet zo! Toen was er verrijzenis en verlossing. De verstening en de dogmatisering zijn pas later gekomen, samen met de machtsstrijd en het organiseren van de toenmalige monsterfiles van een organisatie die onmenselijk groot werd.

Als de “wachter die wakend uitkijkt naar de morgen” uit het oude boek der psalmen mijmer ik wat half luidop en droom, samen met anderen! ,toch weer opnieuw, wachtend op het volgende visioen van diepte en vergezicht, dwars door het duister van de dood heen, maar beginnend in de banen van de tijd en van deze nog zo onvoltooide wereld.

Er zal hulp nodig blijven voor de uitbouw van dit visioen en vele ouderen onder ons, zullen dit nieuwe ontwaken wellicht niet meer beleven.

Dat het dan maar onze taak weze, de hoop ernaar levend te houden!

Karel Staes

Priester, actief in de vierde wereld

Bekleed u met de nieuwe mens

“Bekleed u met de nieuwe mens.” Kol. 3, 10.

Hij controleerde nog eens de naam van de bestemming... Of het juiste pak wel bij de juiste man was terechtgekomen? Hij las toch zijn eigen naam: “Christiaan Van der Kerken”, ook het adres klopte. Maar het kostuum dat er in zat, paste hem niet. Er was duidelijk een vergissing in het spel.

Hoog tijd voor de receptie en het feest. Hij had geen andere keus. Hij trok een kostuum aan dat twee maten te klein was. De broekspijpen lieten zijn enkels zien, hij wurmde zich in de veel te smalle vest en kon niet meer ademen als hij zijn hemd wilde dichtknopen. Het feest werd een kwelling, op de dansvloer maakte hij zich hopeloos belachelijk en in de gesprekken voelde hij zich voortdurend geremd.

Als eerste nam hij afscheid. Hij is naar huis gegaan met een gevoel dat hijzelf niet aan het feest had deelgenomen: een onbehaaglijk gevoel van vervreemding.

“Ik ben dieper gelovig dan vroeger”, vertelde hij. “Maar ik voel me niet gemakkelijk in de costuymen van de kerk. De buitenwereld vereenzelvigd mij met devotionele praktijken, met leerstellingen en uitspraken waar ik persoonlijk niets mee te maken heb. In één woord: ik word beoordeeld op de verpakking die ik niet gekozen heb, in plaats van op mijn eigen overtuiging, die mijn leven vol maakt. maar bij de buitenwereld niet aan de orde komt.”

Er huist wat gevaar wanneer mensen in dergelijke omstandigheden, niet opgaan in het feest van het leven, te vroeg afscheid nemen en met een onbehaaglijk gevoel van vervreemding zich afzonderen, terugplooiën op zichzelf, in hun schelp kruipen en er nog een schuldgevoel aan overhouden.

Bevrijding begint als het oude kostuum wordt bijgeknipt en aangepast door persoonlijke reflectie, persoonlijke keuzes en een persoonlijke overtuiging.

Wat een gevoel van bevrijding als men rustig kan vertellen over geloofservaringen en geloofstwijfels. Als men dezelfde verhalen kan beluisteren bij gelijkgezinden en bij mensen die een andere overtuiging hebben. Dan gaan we ontdekken dat iedereen, gelovig of niet, een kostuum draagt dat nooit helemaal op maat gesneden is.

Als gelovige hebben we toch het recht, de plicht zelfs, om ons verstand te gebruiken, een eigen mening op te bouwen, en het persoonlijk geweten te volgen. Alleen op die manier kunnen we geestelijk ontplooien en volop deelnemen aan het levensfeest.

Met oude waarden naar een nieuwe tijd?

'De oude Brouwerij van Viersel' is voor velen in Vlaanderen een begrip geworden. Midden het erf staat een linde met drie takken. Al vanaf het prille begin van het 'Leven in die Brouwerij' staan ze symbool voor de drie waarden die er al meer dan dertig jaar worden beleefd: soberheid, samenhangigheid en stilte.

Viersel

Meerdere kerkverantwoordelijken stellen zich na een bezoek aan de Brouwerij de vraag: hoe komt het toch dat men hier te Viersel uitgerekend die leeftijdsgroep ontmoet die men in onze kerken en organisaties meer en meer kwijtspeelt: de 14 tot 35-jarigen? Het antwoord zou kunnen zijn: omdat hen hier waarden worden bijgebracht: soberheid in een wereld verzadigd van consumptie, samenhangigheid in een wereld verscheurd door concurrentie, stilte in een wereld daverend van prestaties. Aanvankelijk, begin van de jaren zeventig, hadden we moeite om onder woorden te brengen wie en wat we eigenlijk waren: te familiaal voor een jeugdhuis, te open voor een sekte, te vrolijk voor een bezinningsoord. Uiteindelijk verscheen in het staatsblad: 'de bedoeling van het Leven in de Brouwerij van Viersel is een plaats tot stand brengen waar om het even wie in soberheid, samenhangigheid en stilte tot rust kan komen'. Meer dan ooit zijn jongeren op zoek naar waarden; meer dan ooit weten volwassenen niet meer welke die waarden zijn. In het christendom bestonden slechts de tien geboden en de kerkelijke richtlijnen. Louter de taal van 'gij zult niet'. Terwijl jongeren nood hebben niet aan verbiedende maar aan begripvolle volwassenen. Aan mannen en vrouwen die hen in Godsnaam durven zeggen: 'maar lééf dan toch'.

Anders GAan LEVen

Geen wonder dat te Viersel de beweging Anders GAan LEVen ontstond en negen jaar later, in 1977, de partij Agalev werd gesticht. Eigenlijk is de Vlaamse Groene Partij christelijk van oorsprong. De drie grondwaarden vallen immers terug op de drie monastieke geloften: armoede, zuiverheid, gehoorzaamheid. Armoede in de betekenis van veel hebben aan weinig en van alles kunnen doen met iets van niets. Zuiverheid, niet in de betekenis van zich niet laten 'bevuilen' door het huwelijk, maar zó te leven dat andere mensen wat aan je leven hebben. (In die zin leven veel toegewijde echtparen veel zuiverder dan de op zichzelf besloten beroepscelebatairen.) Gehoorzaamheid, niet in de betekenis van het Vaticaanse verbiedende vingertje ('ge gaat nu eens luisteren, gij'...) maar in de betekenis van de vader die tot zijn zoontje zegt: 'luister eens, ik hoor de wielewaal'... Meer nog, van de jongen die tot zijn alsmaar belerende vader zegt: 'zwijg nu toch eens, papa, ik hoor de nachtegaal.' Deze drie monastieke waarden leren jonge mensen werken aan een nieuwe wereld. Ze brengen de mensen dichter hij elkaar. De diepste betekenis die de groene gehoorzaamheid heeft is het tijdig mogen horen van mekaars hulpgeroep.

De rakettenkwestie

Toen in de jaren tachtig, ondanks de verbeterde tegenstand van de vredesbeweging, in Florennes de kernraketten werden geplaatst, belden de Leuvense studenten mij totaal ontmoedigd op met de vraag hen weer wat moed te komen geven. Wat moest ik hen zeggen? Ik was zelf de moed kwijt. Onderweg naar Leuven kwam ik op een idee. Ik zou beginnen met in de Grote Aula, waar ze me opwachttten, een grote M op het bord te tekenen om weer te geven hoe vele mensen zich in de consumptie- concurrentie- en prestatiewereld voelen: Mislaid, verMaft en ontMoedigd. Vervolgens tekende ik een grote W met als intentie hoe zij zich daartegenover moesten opstellen: Waakzaam, Weerbaar & geWiekst. Deze drie W's stonden niet voor eigenlijke waarden, maar voor werkwijzen en geesteshoudingen om het kwaad van de wereld aan te kunnen.

Soberheid

Je moet op een zondagavond eens met vijf man binnenvallen in een gewoon gezin . 'Hebben jullie al gegeten?' is dan de gewone vraag. 'Nee'. Schrikt de moeder; 'En ik heb niets in huis'... Moet je eens kijken wat er een kwartier daarna op tafel staat. Soberheid is veel hebben aan weinig en van alles kunnen doen met iets van niets. Is het niet de hoogste tijd dat we de plaats en tijd scheppen waar soberheid opnieuw kan ervaren worden als waarde ? Je vraagt je soms af wat zoveel jonge mensen komen zoeken in een oord als de Oude Brouwerij van Viersel. Er is daar niets van wat zij aan comfort en luxe gewoon zijn. Je moet je daar wassen met koud water, het sobere eten heb je maar voor lief te nemen, je kan je alleen warmen aan vuren die je zelf hebt ontstoken, als drinken heb je enkel maar het water uit de pomp... Antwoord: ze krijgen in ruil voor hun ontzegging een rijkdom die ze nog maar zelden hebben ervaren. Vooral de groepsvriendschap maakt indruk. Die vinden ze bijvoorbeeld niet op fuiven: daar krijg je alleen gezelschap van enkelingen die je uit de massa weghaalt. Te Viersel krijg je vriendschap spontaan en heel de tijd. Een van de leefregels is immers: 'ga het meeste om met wie je het minste kent'. Soberheid staat niet haaks op genieten. Je ervaart in de Oude Brouwerij dat je niet alle genietingen moet kopen. De diepste dingen des levens kosten niets. Je zit vol verdriet. Legt daar iemand plots betekenisvol zijn arm om je schouders; zodat je eens goed kunt uitwenen. Waar kan je dat gebaar kopen? Nergens. Je kan het alleen maar krijgen. Soberheid is in deze oververzadigde wereld een eerste waarde die meer dan ooit aan jongeren moet worden bijgebracht. En liefst door mensen die van deze soberheid zélf een lichtend voorbeeld zijn..

Samenhorigheid

In 2004 werd ik tot mijn blijde verrassing uitgenodigd om voor te gaan in de misviering van de IJzerbedevaart. Zo een laaiende Vlaming was ik nu ook weer niet. Ik veronderstel dat ze me gekozen hadden omdat ik beschouwd werd als een politiek ongebonden priester die noch bij links, noch bij rechts tegenstand zou oproepen, En zo kon bijdragen tot de hoognodige nieuwe samenhorigheid

op dat jaarlijks religieus gebeuren. Eerder had ik al eens mogen bijdragen tot de verzoening tussen het ijzerbedevaart-comité en het zogeheten 'Forum'.

Ter voorbereiding had ik drie Vlaamse politieke leiders van verschillende strekking een brief geschreven om hen te vragen welke boodschap ik volgens hun mening vanachter het altaar als priester moest vertolken. Ik kreeg van hen wonderbaarlijke antwoorden. Omdat hieruit bleek - vooral van één onder hen waarvan het niet zo meteen te verwachten was - dat ze bijna woordelijk overeenstemden met de gebedsteksten die ik zelf al had voorbereid, kon ik deze dus met des te meer waardevolle geladenheid voorlezen in de mis.

*'Dat deze bedevaart er één mag worden
van hoop op sociale rechtvaardigheid
in eerbied voor de culturele eigenheid
van alle volkeren,
op een vrij en zelfstandig Vlaanderen
dat de opdracht op zich neemt
vrede, veiligheid
en sociale rechtvaardigheid te bewerkstelligen
voor het eigen volk
maar dat ook
met eerbied voor hun eigenheid -
de andere volkeren bijstaat
in de verwerkelijking van deze hoop'*

Meteen na de mis kwam een cameraploeg van VTM me vragen: 'waar haalt u het toch om naast Bert Anciaux en Geert Bourgeois ook Filip Dewinter te laten meewerken aan de Bedevaartsmis?' Mijn antwoord hoorden mensen 's avonds in het nieuws': 'is het niet de taak van christenen mensen samen te brengen, ondanks hun verschillen?' Wanneer je op een school gaat spreken over de derde en zelfs de vierde wereld krijg je vandaag meer en meer blokvorming (ook letterlijk, als je begrijpt wat ik bedoel), niet alleen bij leerlingen maar ook onder leerkrachten. Spreek je met hen over de nulste wereld (de wereld van hun gevoelens, hun angsten, hun verlangens, hun verdriet... dan ondervindt je de diepste overeenstemming. Denk maar aan een graag geziene kameraad die verongelukte, een bewonderde leraar die met zijn vrouw naar een ontwikkelingsgebied trekt, een geliefde lerares die vrijwillig uit het leven stapte... Vaak mocht ik voorganger zijn op hun uitvaart. Telkens trof het mij hoe samenhorig jonge mensen zijn. hoe ze in de kerk hun vreugde of verdriet kunnen delen. Een ander voorbeeld. Wat een mirakel hebben de mensen van onze VRT zondag na zondag niet teweeggebracht met hun programma Fata Morgana? Dorpen en steden namen eraan deel, ondanks de moeilijkheidsgraad en aanvankelijke aarzelingen. Van welke gezindheid ook, je kon je als enkeling of als groep niet veroorloven er niet aan mee te doen. Is het niet zo dat de jeugd nood heeft aan dergelijke voorbeelden van samenhorigheid in deze verscheurde en verscheurende tijd?

Stilte

Wat hedendaagse jonge mensen vooral moet geleerd worden is bidden. Bidden is de diepst bestaande stiltebeleving maar het is een zeldzaam geworden ervaring. Vandaar allicht de blijde verwondering bij jonge mensen wanneer hen dat bidden wordt aangeleerd. Want uiteraard komen zij er zelf niet aan toe. Zelfs in vele katholieke scholen en jeugdbewegingen wordt bidden hen niet meer aangeleerd. En de weinige leerkrachten en leiders die het nog eens proberen stoten op de grootste onwetendheid; “Wie van jullie kent het Onze Vader?”, vroeg de leraar. “Ikke, meneer, ikke. we hebben daar thuis de plaat van.” “De plaat?” “Ja, die van Eigentijdse Jeugd”. In een quiz op televisie werd aan drie kandidaten volwassenen de vraag gesteld: Jezus Christus. was dat een Farizeeër of een Nazarener. Alledrie drukten ze Farizeeër in... Af en toe mag ik voorgaan in de oecumenische dienst van de Antwerpse kathedraal, Telkens valt het me op dat het aantal buitenlandse toeristen tien à twintig keer het aantal binnenlandse biddende gelovigen overtreft. We hebben echt met een generatie te maken die uit de diepste godsdienstige onwetendheid moet worden weggehaald en in oeroude godsdienstige geplogenheden moet worden ingewijd. Vooral in die van het bidden. Mijn tante was medestichtster van de benedictinessenabdij van Hekelgem. Abdijen stichten zit blijkbaar in de familie. (Ook de Brouwerij van Viersel wordt vaak bij verspreking Abdij genoemd.) Helemaal in het begin hadden de zusters sobere meubelen. Na enige jaren werden ze tot grote spijt van mijn tante door meer weelderige koorbanken vervangen. Gezien zij keldermeesteres was en hierdoor verantwoordelijk voor het materiële, mocht zij beschikken over de sobere koorbanken. Bij haar dood kreeg de Brouwerij tot onze blijde verrassing heel haar aanzienlijke nalatenschap. In haar verantwoording stond dat zij het jonge Leven in de Brouwerij in overeenstemming vond met haar monastieke roeping in haar eigen ouder wordende abdij.

De dageraad

Van het allerprilste begin bleken mijn leerlingen van veertien - doorgaans bestempeld met het imago van balsturige verwerpers van alles wat religieus is – erg geboeid door elke kans tot verdieping. Een van de zolders van de Brouwerij geeft uit op het oosten. Een leerling die vroeg uit de veren was had ontdekt dat hij van op die zolder een unieke zonsopgang kon beleven. Hij vertelde het aan medeleerlingen en zo ontstond de gewoonte om, enkel met het deken om je heen en zowaar geknield, in de diepste stilte het opgaan van de zon te bewonderen. Soms deed ik ook mee, waarbij ik telkens werd getroffen de hedendaagse jeugd daar ingetogen te zien zitten als jonge monniken. Die zolder kreeg van toen af als naam “De Dageraad”. Toen de koorbanken uit Hekelgem arriveerden werden ze zonder aarzelen naar 'De Dageraad' gehesen waar ze onder de vorm van een hoefijzer werden opgesteld. Van een andere vertrouwde abdij, die van de trappisten van Zundert, kregen we een aantal psalmboeken. Iedere middag wordt er sindsdien “gedageraad” wie dat wenst kan dan een psalm komen meezingen. Van één onder hen, een moslim, hebben we geleerd halfweg de trap onze schoenen uit te doen. Nooit voordien had ik aan den lijve ondervonden dat dit zo een “gereedmakend” bewustzijn oproept. De eerste die bovenkomt (meestal een hongerig kind dat vlug aan tafel wil) kiest een psalm

en legt de boeken open voor de anderen. Ieder die wil zegt hardop een vers dat haar of hem treft. Dan wordt de psalm als koorgebed tweestemmig gepсалmodieerd. Tenslotte wordt er kringmatig gedankt. De eerst-verjarende mag dan op het klokkenspel twaalf uur “Big Bennen”.

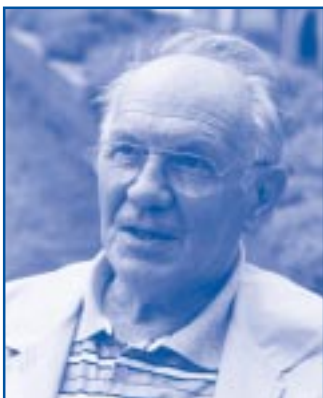
Niet alleen de middag moet worden gewijd, ook het slapengaan. Welke jongere bidt nog bij het slapengaan? Of bij het eten? (We bedoelen hiermee niet het klassieke kruisteken). Putje winter kwam er eens een dame op het uur van het middagmaal onze keuken binnen. De twee aanwezige mannen hadden als naar gewoonte gedekt voor drie. Ze willen mekaar, ook een gewoonte, de hand reiken maar de dame trekt de hare terug, maakt een kruisteken en zegt: “God, wat dank ik U om dit Warm onthaal en deze heerlijke soep.” Bonst één van de mannen met zijn vuist op tafel en zegt: “ik heb die soep hier gemaakt.” Bidden mag niet het alleenrecht zijn van één godsdienst en er de stereotiepe vormen van aannemen. Bidden veronderstelt stilte. We ondervinden te Viersel dat jongeren maar wát graag in die stilte worden ingewijd om ze mee te nemen naar huis en zelfs naar school. Het gebeurt in bepaalde reusachtige schoolrefters dat midden het gekletter van het eetgerei er vier aan een tafel mekaar in stilte een hand geven. Waar zouden ze dat hebben geleerd ?

Besluit

De bedoeling van dit artikel is allerminst jongeren op zoek naar waarden allemaal naar Viersel te loodsen. Was het geen vergissing van de achtzestigters te denken dat hun communes dé oplossing waren voor nieuwe samenlevingsvormen en bet beleven van andere waarden? Nagenoeg geen enkele toenmalige commune is blijven bestaan. Een student Vergelijkende Godsdiensten (die het dus stilaan weten kan) vindt leven zoals in de Brouwerij een samenlevingsvorm voor de toekomst. Om nieuwe waarden te beleven moeten jongeren niet meteen heel hun leven veranderen en zeker niet met gelijkgezinden blijvend gaan samenleven. Hun samenleving zal zoals die van de communes geen lange duur beschoren zijn.

Onze voorgestelde oplossing is eenvoudig: leef gewoon verder in je huishoudelijk school- en beroepsleven, met alle onvermijdelijke compromissen, maar trek je daarenboven drie à zevenmaal per jaar voor drie dagen en nachten ergens terug waar je in een sfeer van geloof en liefde in soberheid en samenhorigheid tot rust en tot jezelf kan komen.

*Luc Versteylen s.J.
Priester op rust*

Luc Versteylen s.J.

Zin in zorg

een spirituele zoektocht

GASTSPREKERS: *Kardinaal Godfried Danneels
& dr. Dirk De Wachter*

STUDIENAMIDDAG:

Auditorium Provinciehuis - Koningin Elisabethlei 22 - Antwerpen

Van mensen die bezig zijn met het welzijn van anderen (artsen, verpleegkundigen, sociale werkers...) wordt in deze tijd als maar meer verwacht. Mensen doen steeds meer beroep op hen. Ze worden bovendien geconfronteerd met de grote problemen en uitdagingen van de samenleving: een ouder wordende bevolking met groeiende zorgbehoeften, een aanzienlijke toename van de psychische problemen van patiënten, mensen die uit de boot vallen. Dat resulteert in een hoge werkdruk en belasting.

Hoe houdt de zorgverlener het in deze stroom van problemen uit? Hoe kan hij zijn eigen spiritualiteit uitbouwen die hem niet enkel helpt te overleven maar ook in zijn werk helpt zin te verlenen aan wat mensen meemaken?

*Een uiterst prangende vraag! Daarom organiseren wij deze studienamiddag. **Kardinaal Godfried Danneels** en **psychiater Dirk De Wachter** helpen ons een eind verder en een panelgesprek met mensen uit het veld zoekt naar hoe dit op het veld kan gerealiseerd worden.*

Programma:

13.30 u	Onthaal met koffie.
14.00 u	Welkom door prof. dr. Johan Van der Vloet (moderator).
14.05 u	Godfried kardinaal Danneels:
Op zoek naar bronnen van spiritualiteit in het welzijnswerk.
15.00 u	dr. Dirk De Wachter (psychiater-psychotherapeut UC Kortenberg).
ZIN: vergeten noodzaak.
16.00 u	Panelgesprek met:
Jessy Leijer (arts in gehandicaptenzorg).
Filip Zutterman (pastoraal ziekenhuiswerker).
Karel Staes (actief in de 4de wereld).
17.00 u	Einde

WELZIJNSZORG EN ZINGEVING, EEN CHRISTELIJK PERSPECTIEF

Algemene doelstelling

Het SAW wil in het brede veld van de welzijnszorg een zoekproces van reflectie en bezinning creëren omtrent de plaats van de zingeving in de welzijnszorg.

Binnen deze vraagstelling wil het SAW de zinvragen, zoals die uit het veelzijdige veld van het welzijnswerk oprijzen, in gesprek brengen met het christelijk geloof.

Het SAW is ervan overtuigd dat het christelijk geloof wegwijzers en inspiratie kan bieden bij het zoeken van mensen naar antwoorden op hun levensvragen.

Toelichting

In het welzijnswerk worden werkers geconfronteerd met alle mogelijke situaties die zich in de levensloop van mensen voordoen. Daarbij verschijnt de vraag naar de zin van deze situaties. Zeker in grenssituaties gaan mensen zich vragen stellen over de zin van hun leven. De welzijnswerker wordt dus zeer breed aangesproken en uitgedaagd. Een adequate reactie op deze problematiek veronderstelt immers bij de welzijnswerker zelf een zoekproces waarbij hij impliciete vooronderstellingen omtrent zingeving bewust laat worden. Vervolgens gaat hij ze expliciteren om de situaties waarmee hij geconfronteerd wordt, betekenis te geven.

Het SAW wil bouwstenen aanreiken die welzijnswerkers kunnen meehelpen in het proces van het uitbouwen van hun zingevingskader en de ondersteuning van anderen in zinvragen. Het christelijk geloof is een uitnodiging om het hele bestaan zin te geven, inclusief zijn lijden en eindigheid. Het bevat een schat aan ervaring van mensen met dit geloof, waardoor deze zin gegeven hebben aan hun leven. Daarom wil het SAW de christelijke traditie een uitgesproken plaats geven in de dialoog die het wil stimuleren. Tegelijk wil het SAW andere zingevingssystemen niet uitsluiten. Het wil een vrijplaats creëren, waarin gesprek mogelijk wordt op een dialogale basis.

Doelpubliek

Het SAW richt zich tot de vele hulpverleners, betaald of niet, uit de welzijnszorg en tot alle anderen die interesse hebben voor de relatie tussen zingeving en welzijn.

Middelen

- **het tijdschrift** Welzijnszorg en zingeving, een christelijk perspectief
Conform de doelstelling reikt het bouwstenen aan die mensen doen nadenken en doen reflecteren over hun zingevingskader (artikels, interviews, reeksen, getuigenissen, ervaringen uit het buitenland, signaleren van literatuur en film...)
Het tijdschrift biedt daartoe ook een forum aan alle auteurs, die zich in de algemene doelstelling kunnen inleven.
- **publicaties**, zoals een referatenbundel, een themafolder, of een studieverlag.
- **organisatie van studiedagen en congressen** rond actuele thema's die op het raakvlak liggen van welzijnszorg en zingeving
- **vormingsinitiatieven**, zoals een bijscholingscursus, e.a.
- **studie en onderzoek**, specifiek inzake zingevingsvragen.

Nog verkrijgbaar:

**Speciaal nummer van het tijdschrift
Welzijnzorg en Zingeving**

